

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1943 kl. 12 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till hovrätterna, häradsrätterna och vattendomstolarna, dels ock i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 17, 19, 20, 21, 25 och 61, sid. 15, 20, 21, 23 och 105 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna dels till Hovrätterna: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,986,000 kronor, dels till Häradsrätterna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4,900,000 kronor, dels till Häradsrätterna: Omkostnader ett förslagsanslag av 420,000 kronor, dels till Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier ett reservationsanslag av 150,000 kronor, dels till Vattendomstolarna: Avlöningar ett förslagsanslag av 288,000 kronor, dels ock till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 79,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 198, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 2 april 1943, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för hovrätterna;

dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

dels till Hovrätterna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,984,000 kronor;

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för häradsrätterna;

dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1943/44;

dels medgiva, att till häradshövding, som övergår å den nya avlöningsstaten, må vid ingången av juli månad 1943 utbetalas ett belopp av 375 kronor, motsvarande vad han skulle hava i sin befattning uppburit såsom lön för nämnda månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande för honom, samt att kostnaderna härför må bestridas från den i avlöningsstaten för häradsrätterna upptagna anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän;

dels till Häradsrätterna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 5,070,000 kronor;

dels till Häradsrätterna: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 410,000 kronor;

dels till Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier m. m. för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 175,000 kronor;

dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva, att kostnad för s. k. särskild vattenrättsingenjör må från och med budgetåret 1943/44 bestridas från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, även om posten därigenom skulle överskridas;

dels till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 318,000 kronor;

dels ock till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 79,000 kronor.

I anledning av propositionen nr 198 ha inom riksdagen väckts följande motioner, nämligen i första kammaren nr 243 av herr *Gärde*, nr 253 av herr *Sandén m. fl.* och nr 254 av herrar *Velander* och *Wistrand* samt i andra kammaren nr 356 av fröken *Andersson* och fru *Rydh Munck af Rosenschöld*, nr 363 av herr *Lindqvist m. fl.*, nr 364 av herr *Wiberg* och nr 365 av herrar *Pettersson* i Dahl och *Andersson* i Falkenberg.

Sistnämnda proposition och motioner, som hänvisats till statsutskottet, ha enligt överenskommelse mellan statsutskottet och första lagutskottet hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och första lagutskott.

De yrkanden, som framställts i motionerna, återgivnas i det följande i anslutning till redogörelse för den huvudsakliga innebörden av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för de i propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, vilka motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Hovrätterna: Avlöningar.

Antalet ordinarie ledamöter utgör i Svea hovrätt 41, därav ett krigshovrättsråd, i Göta hovrätt 20, i hovrätten över Skåne och Blekinge 11 samt i hovrätten för Övre Norrland 5. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 10 oktober 1941 skall ett vid hovrätten över Skåne och Blekinge ledigblivet hovrättsrådsämbete tills vidare icke återbesättas med ordinarie innehavare utan uppehållas genom förordnande av adjungerad ledamot. Detsamma gäller enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 mars 1943 ett ledigblivet hovrättsrådsämbete i Göta hovrätt. Medel för avlöande av extra ledamöter äro från och med den 1 juli 1942 beräknade allenast för Göta hovrätts del, nämligen till en extra ledamot.

Krigshovrätten, som är en särskild avdelning av Svea hovrätt, består av ordföranden och ytterligare en ledamot å Svea hovrätts sjunde division, krigshovrättsrådet samt två militära ledamöter. På grund av den efter krigsutbrottet inträffade ökningen av krigsrättsmål har förstärkning skett av krigshovrättens arbetskrafter. Antalet sessionsdagar i krigshovrätten har under år 1942 måst ökas till fem i veckan. Förstärkningen

av krigshovrättens arbetskrafter omfattar, så länge krigshovrätten sammanträder fem dagar i veckan, fyra särskilt förordnade ledamöter, av vilka tre fullgöra göromål, från vilka krigshovrättsrådet vunnit befrielse, och den fjärde vikarierar i två dagar i veckan för envar av krigshovrättens övriga civila ledamöter. Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall avlöningen till de särskilt förordnade befattningshavarna — i likhet med vad som äger rum då adjungerad ledamot uppehåller hovrättsrådsämbete (jfr II ht 1941 sid. 15 o. 27, II ht 1942 sid. 22 samt Sv. förf.-saml. 1941: 365) — bestridas från anslagsposten i hovrättens avlöningsstat till ordinarie tjänstemän.

Krigshovrättens militära ledamöter tjänstgöra samtliga sessionsdagar. Med hänsyn till ökningen av antalet sammanträdesdagar har arvodet till dessa ledamöter måst höjas. Arvodet, som enligt stat bestämts till 850 kronor för år, utgår för närvarande efter 5,000 kronor för år.

Besluten angående förstärkning av krigshovrättens organisation ha varje gång fattats för begränsad tid. Det senaste beslutet, enligt vilket organisationen bestämts på sätt nu angivits, avser tiden den 1 april—den 30 juni 1943.

I ett den 18 juni 1942 avgivet betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen, andra delen, avseende byråchefs- och rådstjänster m. m. (statens off. utredn. 1942: 30 sid. 139) ha 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framlagt förslag om förändring till ordinarie tjänster av befattningarna såsom ordförande å division i hovrätt. För närvarande åtnjuta ordförande och vice ordförande å hovrättsdivision särskilda arvoden, utöver lön enligt lönegraden A 30, med 2,500 kronor respektive 1,000 kronor. Arvodet till den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten, utgår med 3,000 kronor. De sakkunnigas förslag innebär, att ordförandebefattningarna å hovrätternas divisioner skola förändras till ordinarie tjänster i lönegraden A 34. Genom denna lönegradsuppflyttning skulle arvoden å 2,500 kronor anses evalverade och följaktligen bortfalla, varemot till den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten och för närvarande åtnjuter arvode å 3,000 kronor, skulle utgå särskilt arvode å 500 kronor. Enär skillnaden i lönebeloppen mellan 30 lönegradens löneklasser och motsvarande löneklasser i 34 lönegraden utgör i runt tal 2,000 kronor, skulle detta medföra en sänkning av det samlade lönebeloppet. De sakkunniga förmena, att en sådan sänkning finge anses uppvägd därav att en tilläggsförmån, som ej vore befattningshavaren garanterad, överfördes till fast lön, varmed följde rätt till förbättrade pensionsförmåner. Genom övergångsbestämmelser skulle emellertid sörgjas för att den som redan vore ordförande icke behövde vidkännas annan avlöningsminskning än den som följde av höjda pensionsavdrag. Vad angår vice ordförandena ha de sakkunniga icke funnit tillrädligt att, innan deras uppgifter i den nya rättegångsordningen blivit fastställda, tillskapa högre pensionsberättigande tjänst än den de för närvarande inneha.

Över de sakkunnigas förslag ha yttranden avgivits av rikets hovrätter samt statskontoret och allmänna lönenämnden. I skrivelse den 11 februari 1943 ha samtliga divisionsordförande i Svea hovrätt hemställt, att frågan om ord-

förändenas tjänsteställning och avlöning snarast måtte bli föremål för definitiv reglering.

I samband med den av 1942 års riksdag beslutade löneregleringen för domsagopersonalen föreligger, såsom inledningsvis nämnts, jämväl fråga om lönereglering för vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna, nämligen assessorer, fiskaler och fiskalsaspiranter. I detta sammanhang torde även böra beaktas frågan om reglering av avlöningsförmånerna för adjungerad ledamot, som ej är assessor, samt för amanuenser i hovrätt.

Enligt hovrätternas arbetsordningar skola assessorer finnas i erforderligt antal för att vid ledighet inom hovrätterna tjänstgöra såsom adjungerade ledamöter.

Beträffande antalet fiskaler, fiskalsaspiranter och amanuenser ha bestämmelser meddelats i brev till rikets hovrätter den 6 juni 1941 (nr 365). Antalet fiskaler, som hovrätterna äga förordna för utförande av fiskalsgöromål, utgör enligt dessa bestämmelser högst 20 i Svea hovrätt, högst 10 i Göta hovrätt, högst 6 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt högst 3 i hovrätten för Övre Norrland; dock må flera fiskaler icke förordnas än som vid varje tidpunkt erfordras för göromålens behöriga bestridande. Fiskalsaspiranter äga hovrätterna förordna till följande antal, nämligen Svea hovrätt 12, Göta hovrätt 6, hovrätten över Skåne och Blekinge 3 samt hovrätten för Övre Norrland 1. Medel, vilka besparas därigenom, att vid något tillfälle antalet fiskaler eller fiskalsaspiranter understiger det antal, som sålunda medgivits beträffande hovrätten, må, utan hinder av vad nyss sagts angående antalet fiskalsaspiranter, efter hovrättens beprövande under samma budgetår användas till beredande av arvode åt fiskalsaspiranter. Av brist på medel måste emellertid aspiranterna ej sällan tjänstgöra utan ersättning under den första tiden i hovrätten. Amanuenser må anställas endast i Svea och Göta hovrätter, nämligen två i Svea hovrätt och en i Göta hovrätt.

I nyssnämnda brev ha föreskrifter även meddelats angående avlöning till följande befattningshavare i hovrätt, nämligen adjungerad ledamot, fiskal, fiskalsaspirant, vikarie för notarie samt amanuens. Dessa bestämmelser med däri sedermera gjorda ändringar innefatta i huvudsak följande.

Adjungerad ledamot, som är assessor, äger uppbära lön och övriga förmåner som om han vore extra ordinarie tjänsteman i 29 lönegraden, d. v. s. med begynnelselönen i 28 löneklassen.

Annan adjungerad ledamot äger uppbära begynnelselönen enligt 26 löneklassen och uppflyttas efter viss tids tjänstgöring i 28 löneklassen.

Fiskal åtnjuter lön efter 15 löneklassen. Efter att under sammanlagt ett och ett halvt år ha tjänstgjort såsom fiskal eller, efter första fiskalsförordnandet, såsom advokatfiskal, sekreterare eller ledamot i hovrätt, såsom vikarie för häradshövding — inbegripet förordnande att biträda med uppläggning av nya fastighetsböcker —, såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga eller såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken jämte borgmästaren skola sitta minst två lagfarna ledamöter, uppflyttas emellertid vederbörande i 21 löneklassen. Tjänstgöring som advokatfiskal eller sekreterare i hovrätt får emellertid tillgodoräknas endast till en tid av högst 6 månader, och för uppflyttning erfordras städse att minst 6 månader ha tjänst-

gjort som ledamot eller fiskal i hovrätt eller eljest ha fullgjort fiskalsgöromål efter hovrättens förordnande.

Arvode till *fiskalsaspirant* utgår med 3,360 kronor för år.

Vikarie för notarie uppbar, därest Kungl. Maj:t ej annorlunda bestämt, ersättning efter 4,200 kronor om året.

Såsom *amanuensarvoden* utgår, till den ene amanuensen i Svea hovrätt (hos besväraktuarien) och till amanuensen i Göta hovrätt ett belopp av 4,200 kronor och till den andre amanuensen i Svea hovrätt (hos advokatfiskalen) ett belopp av 1,600 kronor, allt för år räknat.

Å adjungerad ledamot, som ej är assessor, samt å fiskal tillämpas bestämmelserna i civila icke-ordinariereglementet rörande extra ordinarie tjänstemän; beträffande fiskal i 15 löneklassen skola emellertid bestämmelserna rörande extra tjänstemän äga tillämpning.

Å arvode till *fiskalsaspirant*, *vikarie för notarie* samt *amanuens* utgår icke dyrtidstillägg, rörligt tillägg eller kristillägg.

Enligt kungörelsen den 22 juni 1939, nr 340, är assessor skyldig att i den utsträckning hovrätten bestämmer mottaga förordnande att förvalta härads-hövdingämbete eller att tjänstgöra såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga. Den i tjänsten äldre är dock ej skyldig att framför den yngre mottaga sådant förordnande under längre tid än sammanlagt två år.

I detta sammanhang må erinras, att en växlande tjänstgöring i överrätt och underrätt ingår såsom ett normalt led i domarutbildningen och att avlöningsförmånerna för rekryteringspersonalen på domarbanan — bortsett från domsagotonarierna — med avseende å varje befordringsgrad utformats på ett likartat sätt vid tjänstgöring i hovrätt och i domsaga. En närmare redogörelse härför återfinnes i propositionen nr 252 (sid. 16 ff.) till 1942 års riksdag, i det följande benämnd domsagopropositionen, till vilken redogörelse torde få hänvisas. På grund av det samband i avseende å tjänstgöring och avlöningsförhållanden som råder mellan hovrätterna och domsagorna, har löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen — vilken var avsedd att genomföras i samband med 1939 års allmänna lönereglering för personal tillhörande den civila statsförvaltningen — fått anstå i avvaktan på resultatet av domsagoutredningens överväganden rörande löneförhållandena för den rättsbildade personalen i domsagorna. Vid 1942 års riksdag ha i enlighet härmed löneregleringsfrågorna för hovrätternas och domsagornas ifrågavarande personal behandlats i ett sammanhang.

Såväl den ordinarie som den icke-ordinarie hovrättspersonalen har i stor omfattning tagits i anspråk för offentlig tjänst utom hovrätten. Ett antal hovrättsråd och assessorer tjänstgör sålunda regelmässigt såsom tillförordnade revisionssekreterare och såväl assessorer som fiskaler inneha i betydande utsträckning förordnanden såsom biträdande domare, domsagosekreterare, vattenrättssekreterare och ledamot i rådhusrätt. Befattningshavare i olika grader tagas dessutom i stor men vid skilda tidpunkter växlande omfattning i anspråk inom administrationen och för andra offentliga uppdrag. Till belysande av det sagda må nämnas, att av det sammanlagda antalet assessorer och fiskaler vid rikets hovrätter, som den 1 januari 1943 utgjorde 76 resp. 143, endast 23 resp. 80 tjänstgjorde inom hovrätterna.

Löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen innebär enligt 1942 års riksdagsbeslut följande.

Hovrättsassessorerna skola erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i 29 lönegraden och sålunda bliva berättigade till lön, oberoende av om ledamotsplats i hovrätt eller tjänstgöring i domsaga kan beredas dem.

Vad angår fiskalerna skall inom varje hovrätt inrättas befattningar såsom extra ordinarie fiskaler i lönegraden Eo 22 till så stort antal som motsvarar summan av antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten. I övrigt skall någon ändring icke ske beträffande de nuvarande grunderna för fiskalernas avlöning; således skola de nuvarande 15 och 21 löneklasserna för extra fiskaler och reglerna för uppflyttning i den sistnämnda löneklassen bibehållas.

Till fiskalsaspirant skall arvode i regel utgå redan under den första tiden i hovrätten. Arvodets belopp skall vara 4,200 kronor eller det samma som för tingsnotarie. I hovrätten för Övre Norrland skall härå utgå ett tillägg av 300 kronor på samma sätt som för tingsnotarie i de under denna hovrätt lydande domsagorna.

Vid 1942 års riksdag behandlades icke frågan om avlöningsförmånerna för fiskal som förordnas till adjungerad ledamot. På denna fråga ansåg sig domsagoutredningen icke ha anledning att närmare ingå, enär den ej berörde domsagornas förhållanden och kunde lösas utan inverkan på lönesystemet i övrigt (jfr statens off. utredn. 1939: 29 sid. 62). Förslag i ämnet har framlagts av 1936 års lönekommitté, som förordade att vid adjunktion vikariatsförordnande å assessorstjänst skulle utfärdas, i följd varav vikariatsersättning skulle utgå enligt icke-ordinariereglementets regler för vikariat å extra ordinarie tjänst inom 29 lönegraden. Detta förslag fann Svea hovrätt otillfredsställande, alldenstund det innebure en avsevärd inkomstminskning. Från löneteknisk synpunkt kunde enligt hovrätten anmärkas, att adjunktionen rätteligen borde anses såsom vikariat å hovrättsrådstjänst, d. v. s. å ordinarie tjänst i 30 lönegraden och icke å extra ordinarie tjänst i 29 lönegraden. Även Göta hovrätt ansåg det vara riktigare, att vikariatsersättningen beräknades å 30 lönegraden och ifrågasatte, om ej vikariatslön borde utgå vid längre förordnanden. Enligt hovrättens för Skåne och Blekinge uppfattning borde ersättningen vid nu ifrågavarande förordnanden utgå enligt bestämmelser motsvarande dem som nu gälla.

I samband med omorganisationen av domsagoförvaltningen skall enligt riksdagens beslut förvaltningen av domsagoanslagen överflyttas från länsstyrelserna till hovrätterna. Domsagopersonalens avlöningsförmåner — med undantag för ersättning till tillfälliga biträden — skola sålunda direkt utbetalas till vederbörande av hovrätterna. Expensmedel jämte medel för ersättning till tillfälliga biträden skola av hovrätterna fördelas på domsagorna och i första hand redovisas till hovrätterna. De nya arbetsupp-

gifter, som sålunda tilläggas hovrätterna, medföra en ej ringa arbetsökning för deras kanslipersonal och enligt riksdagsbeslutet skall denna personal därför utökas med visst antal biträdesbefattningar i lönegraden Eo 4.

I särskilda skrivelser den 25, 27 och 28 augusti 1942 ha hovrätterna avgivit förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1943/44. För innehållet i dessa skrivelser redogöres å sid. 9—15 i propositionen.

Föredragande departementschefen har anfört följande:

»Vad först angår frågan om förändring till ordinarie tjänster av befattningarna såsom ordförande å division i hovrätt tala otvivelaktigt starka skäl för en sådan åtgärd. Med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet i årets statsverksproposition anfört rörande lönespörsmålets behandling i nuvarande ekonomiska läge (Inkomsterna sid. 18; För flera huvudtitlar gemensamma frågor sid. 2) finner jag mig emellertid icke kunna förorda framläggande av förslag härutinnan för årets riksdag.

Frågan om den icke-ordinarie hovrättspersonalens avlöningsförhållanden har i huvudsak vunnit sin lösning genom 1942 års riksdagsbeslut. Vid beräkningen av hovrätternas anslagsbehov för nästa budgetår har man följaktligen att utgå från att hovrättsassessorerna skola erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i lönegraden Eo 29, att vid varje hovrätt skola inrättas visst antal extra ordinarie fiskalsbefattningar i lönegraden Eo 22 samt att arvodet till fiskalsaspirant skall utgå med ett till 4,200 kronor — i hovrätten för Övre Norrland 4,500 kronor — förhöjt belopp.

Med hänsyn till den omfattning, vari hovrätternas personal tages i anspråk för uppdrag utom hovrätt, möta svårigheter att på förhand bestämma det totala behovet av assessorer. I hovrätternas personalförteckning bör icke upptagas större antal dylika befattningshavare än som motsvarar hovrätternas eget behov under normala förhållanden. Detta antal utgör för närvarande 25, därav 14 i Svea hovrätt, 6 i Göta hovrätt, 3 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt 2 i hovrätten för Övre Norrland. Det ytterligare behov av assessorer, som föranledes av att hovrätternas ordinarie ledamöter i större utsträckning än normalt tjänstgöra utom hovrätt liksom av att assessorer tagas i anspråk för tjänstgöring vid andra domstolar, inom administrationen och hos riksdagen ävensom för offentliga utredningsuppdrag, torde böra tillgodoses genom att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att inom en av riksdagen för hovrätterna gemensamt bestämd ram förordna erforderligt antal assessorer utöver vad som angivits i personalförteckningen. För budgetåret 1943/44 kan det högsta antal assessorer, som sålunda må kunna förordnas utöver det i personalförteckningen angivna, bestämmas till 50, vilket motsvarar det i nuvarande läge förefintliga behovet.

Assessorerna böra vara skyldiga att tjänstgöra i annan hovrätt samt vid häradsrätt och rådhusrätt, även under annan hovrätt än den vederbörande tillhör, med bibehållande av sin löneställning såsom assessor. Tjänstgöringstid i rådhusrätt bör därvid — i motsats till vad nu gäller — tillgodoräk-

nas vederbörande för uppflyttning i högre löneklass. Någon generell bestämmelse om rätt för assessor att tillgodoräkna sådan tjänstgöring jämväl för beräkning av det antal tjänsteår, som erfordras för full tjänstepension, torde däremot icke böra meddelas. I den mån sådant tillgodoräknande kan bli erforderligt, synes Kungl. Maj:t böra lämna medgivande därtill för varje särskilt fall (jfr statens off. utredn. 1941: 10 sid. 151).

Vad härefter angår fiskalerna har riksdagen förklarat sig anse att antalet extra ordinarie fiskalsbefattningar i varje hovrätt skall motsvara summan av antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten. Sistnämnda befattningar äro avsedda för personer, vilka tjänstgjort som extra ordinarie fiskaler i hovrätt. Då även sekreterarbefattningarna skola bli av extra ordinarie natur, skulle detta emellertid innebära en icke avsedd dubbling av extra ordinarie tjänster. Syftet med den av riksdagen föreslagna anordningen torde kunna tillfredsställande tillgodoses, även om antalet extra ordinarie fiskalsbefattningar icke bestämmes högre än som motsvarar hovrättens eget behov med sådan marginal att garanti vinnes för att den som återvänder till hovrätten från sekreterarförordnande i domsaga omedelbart kan beredas anställning såsom extra ordinarie fiskal. Hovrätternas personalförteckning bör dock icke upptaga flera extra ordinarie fiskaler än som motsvarar det maximiantal fiskaler, som för närvarande må förordnas för fullgörande av fiskalsgöromål, d. v. s. 20 i Svea hovrätt, 10 i Göta hovrätt, 6 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt 3 i hovrätten för Övre Norrland eller sammanlagt 39. Av skäl som nyss nämnts böra hovrätterna efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall äga tillfälligt överskrida nämnda antal, med högst 3 i Svea hovrätt, högst 2 i Göta hovrätt samt 1 i vardera av de båda minsta hovrätterna. För förordnande såsom extra ordinarie fiskal böra i huvudsak uppställas samma kompetensvillkor som för närvarande gälla för fiskals uppflyttning i 21 löneklassen.

Beträffande de fiskaler, som ännu icke erhållit extra ordinarie anställning, har riksdagen förordnat att nu gällande avlöningsbestämmelser skola bibehållas, d. v. s. att ersättning skall utgå enligt 15 löneklassen eller, efter ett och ett halvt års meriterande tjänstgöring, enligt 21 löneklassen. Därest ifrågavarande befattningshavare erhålla ställning såsom extra tjänstemän och inplaceras i lämplig lönegrad av löneplanen Ex i civila icke-ordinarie-reglementet, synes emellertid det nuvarande provisoriet icke längre behöva bibehållas. Inplacering torde böra ske i lönegraden Ex 20.

Fiskal bör, oavsett om han innehar extra ordinarie eller extra anställning, vara skyldig att med bibehållande av sin löneställning mottaga förordnanden i annan hovrätt samt vid underrätter, även vid underrätt under annan hovrätt än den han tillhör. Tjänstgöring vid rådhusrätt bör därvid i löneturshänseende räknas lika med tjänstgöring i domsaga. Liksom beträffande assessorerna torde däremot rätten att i pensionshänseende tillgodoräkna sådan tjänstgöring böra bli beroende av Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall.

Någon utökning av antalet fiskalsaspiranter synes icke behöva

ske annat än för hovrätten för Övre Norrland. I övriga hovrätter torde nämligen antalet aspirantarvoden för närvarande vara tillräckligt för att arvode i regel skall kunna utgå redan under den första tiden i hovrätten. För norrländska hovrätten bör, av skäl som denna hovrätt anfört, avses ytterligare ett aspirantarvode. Liksom för närvarande böra även framdeles medel, vilka besparas därigenom, att vid något tillfälle antalet fiskaler eller fiskalsaspiranter understiger det antal, som medgivits beträffande hovrätten, få användas till beredande av arvode åt fiskalsaspiranter utan hinder av vad som föreskrivits rörande antalet sådana aspiranter.

Vad beträffar avlöningsförmånerna för adjungerad ledamot som ej är assessor skulle det av 1936 års lönekommitté framlagda förslaget att vid adjunktion skall utgå vikariatsersättning för vikariat å tjänst i lönegraden Eo 29 innebära en avsevärd nedsättning av den nu vid adjunktion utgående ersättningen. Med hänsyn till den försämring av befordringsmöjligheterna på domarbanan som inträtt under senare år och som särskilt tagit sig uttryck i en avsevärd stegring av åldern för befordran till assessor — en utförlig redogörelse härför återfinnes i domsagoutredningens betänkande (statens off. utredn. 1939: 29 sid. 120 ff.; se även Svensk Juristtidning 1942 sid. 701 ff.) — torde vikariatsersättningen i stället böra bestämmas till så stort belopp att de sammanlagda löneförmånerna vid adjunktion motsvara avlöning enligt 26 löneklassen.

Vad slutligen angår de särskilda arvoden vid förordnanden såsom vikarie för notarie och såsom amanuens äro dessa arvoden avvägda i förhållande till aspirantarvoden. Højningen av de senare bör därför föranleda en jämkning jämväl av de förra. I överensstämmelse med vad Svea hovrätt föreslagit torde de nuvarande arvoden å 4,200 kronor till notarievikarier och amanuenser böra höjas till 5,000 kronor och det nuvarande amanuensarvodet å 1,600 kronor till 2,200 kronor.

Till följd av överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning skall enligt riksdagens beslut visst antal biträden i lönegraden Eo 4 nyanställas, nämligen två i Svea hovrätt och ett i vardera av Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge. Med anledning av vad Göta hovrätt anfört i denna del synes ytterligare ett biträde böra beräknas för denna hovrätts vidkommande. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande de nya biträdenas arbetsuppgifter torde samtliga böra placeras i 4 lönegraden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser i fråga om lönetur m. m., som erfordras i anledning av löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen. Assessorerna böra därvid tillförsäkras samma förmån i fråga om bibehållande av barntillägg som för närvarande tillkommer dem.

Vad härefter angår beräkningen av de olika anslagsposterna i hovrätternas avlöningsstat bör löneregleringen för assessorer och övriga adjungerade ledamöter medföra att allmänna regler göras tillämpliga jämväl beträffande sättet

för bestridande av avlöningskostnaderna för dessa befattningshavare. Avlöningen till adjungerad ledamot bör följaktligen utgå från vederbörande anslagspost till icke-ordinarie personal i stället för såsom hittills från ordinarieposten. För ändamålet erforderliga belopp böra alltså överföras från ordinarieposterna till icke-ordinarieposterna.

Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde av angivna skäl böra minskas med 146,000 kronor för Svea hovrätt, 60,000 kronor för Göta hovrätt, 30,000 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge samt 28,000 kronor för hovrätten för Övre Norrland. Härutöver torde några ändringar icke erfordras beträffande dessa poster. Svea och Göta hovrätter samt hovrätten över Skåne och Blekinge ha visserligen verkställt omräkning av posterna, vilket för Svea hovrätts vidkommande resulterat i en nedräkning och för de båda övriga hovrätterna i en uppräkning av posternas belopp. Utgiftsredovisningen för sistförflutna budgetår utvisar emellertid underskott för Svea hovrätt samt överskott för Göta hovrätt och skånska hovrätten. För Göta hovrätts vidkommande redovisas sålunda en besparing å mer än 4,000 kronor, vilket nära motsvarar den av denna hovrätt begärda höjningen av posten, och vad beträffar hovrätten över Skåne och Blekinge utgör besparingen inemot 2,900 kronor, vilket belopp torde erbjuda tillräcklig marginal för uppkommande utgiftsökningar av automatisk natur. Sistnämnda hovrätts ånyo framförda förslag om uppflyttning i högre lönegrad av två ordinarie biträdesbefattningar kan jag fortfarande icke biträda. Ej heller beträffande norrländska hovrättens ordinariepost föreligger annan anledning till ändring än den nyss angivna. Resultatet skulle alltså bliva, att anslagsposterna till ordinarie tjänstemän skulle bestämmas till 525,400 kronor för Svea hovrätt, 249,600 kronor för Göta hovrätt, 149,400 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge samt 70,000 kronor för hovrätten för Övre Norrland.

Beträffande anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, erfordras ej några ändringar. Såvitt angår Svea hovrätts anslagspost å 30,200 kronor må emellertid erinras, att belastningen kommer att bliva högre, om och i den mån krigshovrättens militära ledamöter fortfarande med hänsyn till tjänstgöring utöver den normala komma att åtnjuta förhöjda arvoden.

Anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal böra till en början höjas med de belopp som enligt vad nyss sagts skola överföras från ordinarieposterna eller med resp. 146,000 kronor, 60,000 kronor, 30,000 kronor och 28,000 kronor. Med avseende å Svea hovrätts icke-ordinariepost är av betydelse att eventuella kostnader för förstärkning av krigshovrättens arbetskrafter, liksom övriga kostnader för icke-ordinarie personal, i fortsättningen skola bestridas från denna post i stället för ordinarieposten. Då några särskilda medel hittills icke anvisats för detta av rådande extraordinära förhållanden betingade ändamål och då möjlighet saknas att bedöma i vad mån sådan förstärkning blir erforderlig även under nästa budgetår, torde emellertid sagda omständighet icke böra påverka anslagsberäk-

ningen under förutsättning att posten såsom föreslås i det följande kommer att upptagas förslagsvis. Löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen torde icke behöva föranleda annan ökning av förevarande anslagsposter än som erfordras på grund av de föreslagna arvodeshöjningarna för fiskalsaspiranter, notarievikarier och amanuenser. Härtill komma kostnaderna för ytterligare en fiskalsaspirant i hovrätten för Övre Norrland samt för förstärkning av biträdespersonalen med två extra ordinarie kontorsbiträden i en var av Svea och Göta hovrätter samt ett dylikt biträde i hovrätten över Skåne och Blekinge. Övriga ändringsförslag under förevarande anslagsposter finner jag mig icke kunna biträda. För nästa budgetår beräknas posternas belopp i enlighet med det sagda till 366,700 kronor för Svea hovrätt (+ 163,900 kronor), 183,300 kronor för Göta hovrätt (+ 71,500 kronor), 90,700 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge (+ 35,100 kronor) samt 66,700 kronor för hovrätten för Övre Norrland (+ 33,700 kronor).

Såsom framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen tjänstgöra hovrätternas befattningshavare i stor utsträckning i andra domstolar och inom administrationen. I den mån dylika befattningshavare återvända till hovrätten kan det inträffa, att antalet i hovrätten tjänstgörande assessorer och fiskaler kommer att överskrida det antal sådana befattningshavare, för vilket anslag beräknats. Dylika situationer torde emellertid under nästa budgetår komma att inträffa endast i undantagsfall och avlöningskostnaderna för sådana övertaliga assessorer och fiskaler, vilka kostnader enligt vanliga regler skola bestridas från anslagsposterna till icke-ordinarie personal, synas därför kunna täckas inom ramen av de under dessa poster anvisade beloppen. Vid en mera omfattande återgång till hovrätten kan emellertid antalet övertaliga befattningshavare bliva så stort att anslagsposterna bliva otillräckliga. En ökad belastning av dessa poster kan även uppstå, därest hovrättsråd i större utsträckning än beräknats tagas i anspråk för uppgifter utom hovrätterna. Med hänsyn till dylika situationer bör möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av anslagsposterna till icke-ordinarie personal. Dessa torde därför böra upptagas förslagsvis, men föreskrift bör meddelas, att posterna icke må överskridas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Anslagsposterna till rörligt tillägg kunna med ledning av belastningssiffrorna för sistförflutna budgetår nedsättas över lag. Posterna torde böra bestämmas till 120,700 kronor för Svea hovrätt (— 10,400 kronor), 58,100 kronor för Göta hovrätt (— 4,900 kronor), 32,900 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge (— 2,100 kronor) samt 16,400 kronor för hovrätten för Övre Norrland (— 2,800 kronor).

Anslaget slutsumma skulle enligt det sagda bliva 1,984,000 kronor (+ 20,000 kronor), att fördelas med 1,043,000 kronor på Svea hovrätt (+ 7,500 kronor), 505,000 kronor på Göta hovrätt (+ 6,600 kronor), 280,000 kronor på hovrätten över Skåne och Blekinge (+ 3,000 kronor) samt 156,000 kronor på hovrätten för Övre Norrland (+ 2,900 kronor).

I personalförteckningen torde böra vidtagas erforderliga ändringar. Bland annat bör, såsom följd av den ändrade arbetsfördelning i Svea hovrätt, som

föranledes av överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning (jfr domsagoprop. sid. 91), en av de nuvarande aktuarietjänsterna i nämnda hovrätt utan ändring beträffande lönegradsplaceringen förändras till en kamrerarebefattning.»

I en till utskottet under hand ingiven, inom justitiedepartementet upprättad *promemoria* har anförts bland annat följande:

I underdånig skrivelse den 17 maj 1943, vilken i avskrift bifogas denna *promemoria*, har hovrätten över Skåne och Blekinge hemställt, att vid hovrätten åter måtte få förordnas en extra ledamot från och med den 1 juli 1943. Till stöd för framställningen åberopas att hovrättens arbetsbörda under åren 1942 och 1943 ökats så att tillströmningen av mål för närvarande kan sägas motsvara den under förkrigstiden normala.

I propositionen nr 198 till årets riksdag har föreslagits, att hovrätternas anslagsposter till icke-ordinarie personal från och med budgetåret 1943/44 skola upptagas förslagsvis men maximeras av Kungl. Maj:t. Såsom motivering för att posterna skola få överskridas med Kungl. Maj:ts tillstånd anförde föredragande departementschefen följande — — —

Motiveringen ger vid handen att Kungl. Maj:t icke utan särskilt bemyndigande av riksdagen kan medgiva överskridande av hovrätternas icke-ordinarieposter för anställande av ytterligare extra ledamöter. Med hänsyn till vad hovrätten över Skåne och Blekinge i sin skrivelse anført synes emellertid angeläget, att Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att, i den mån så prövas erforderligt, medgiva anställande under nästa budgetår av en extra ledamot i denna hovrätt utan hinder av att vederbörande anslagspost till icke-ordinarie personal därigenom kommer att överskridas.

I motionen I: 243 hemställes, att riksdagen i samband med behandlingen av propositionen nr 198 måtte besluta, att befattningarna såsom divisionsordförande i rikets hovrätter förändras till ordinarie tjänster med placering i löneplan B och lönegrad B2 i civila avlöningsreglementet. Såsom motivering för denna hemställan anföres i motionen bland annat följande:

Redan enligt gällande rättegångsordning ställas å divisionsordförandena stora krav i fråga om skicklighet och erfarenhet. Dessa krav komma att ökas vid den nya rättegångsbalkens ikraftträdande, då förhandlingarna i hovrätterna i regel bliva muntliga och ordförandena komma att leda förhandlingarna i flertalet mål. Det synes därför angeläget, att ordförandekåren redan nu så organiseras, att den kan fylla de krav, som den nya rättegångsordningen kommer att ställa på densamma. En tillfredsställande rekrytering av ordförandekåren kan ej vinnas, om kåren icke erhåller såväl en högre tjänsteställning som en däremot svarande avlöning. Med den löneställning, som de sakkunniga föreslagit, torde rekryteringen av dessa befattningar komma att begränsas till tidigare innehavare av hovrättsrådstitel. Enligt min mening böra emellertid ordförandeposternas innehavare utväljas ur en väsentligt vidare krets. Till dessa poster böra sålunda ifrågakomma även förtjänta underrättsdomare. Med hänsyn till vikten av ifrågavarande befattningar kan det knappast överensstämma med deras oberoende ställning, att de tillsätts på förordnande, utan de böra av principiella skäl vara fullmakstjänster. Såsom flertalet av hovrätterna anført, böra de placeras i löneplan B, i vilken häradshövdingar och vattenrättsdomare hava placerats. Detta är av betydelse särskilt med hänsyn till

rätten till pension. Då ordförandebefattningarna i varje särskilt fall böra besättas med den för posten mest lämplige och då häradshövdingarna inplaceras i lönegraden B 2 med en lägsta lön av 16,000 kronor, synes det uppenbart, att ordförandebefattningarna icke kunna stå sig i konkurrensen, om de icke placeras i lönegraden B 2.

Ett stärkande av hovrätternas ställning är även ur statsekonomisk synpunkt av betydelse, då därav i hög grad beror den omfattning, i vilken målen fullföljas till högsta domstolen. För begränsning av högsta domstolens arbetsbörda ha i såväl gällande lag som i nya rättegångsbalken särskilda anordningar måst vidtagas. Dessa anordningar vila på den förutsättningen att hovrätternas rättsskipning äger en hög grad av tillförlitlighet. Det är ock endast under denna förutsättning, som en sådan begränsning i fullföljdrätten kan anses motsvara sitt syfte och i längden kan upprätthållas.

I fråga om den ekonomiska konsekvensen av en placering av ordförandeposterna i lönegraden B 2 må erinras, att i rikets hovrätter finnas sammanlagt femton ordförandebefattningar. De åtta ordförandena i Svea hovrätt uppbära för närvarande en löneinkomst, inklusive det särskilda ordförandearvodet, av 16,000 kronor, motsvarande den för lönegraden B 2 fastställda lönen. Ordförandena i rikets övriga hovrätter åtnjuta med hänsyn till ortsgupperingen något lägre lön än motsvarande befattningshavare i Svea hovrätt. Lönerna för ordförandena i dessa hovrätter skulle, därest ordförandebefattningarna placerades i lönegraden B 2, medföra en omedelbar merutgift för statsverket av allenast 5,400 kronor årligen. Visserligen får statsverket i sinom tid ytterligare vidkännas den kostnadsökning, som föranledes av de större pensioner, som bliva en konsekvens av en högre lönegradsplacering, men denna utgift uppväges i någon mån av de ökade pensionsavdrag, som drabba löntagarna genast vid lönereglernas genomförande.

Den omedelbara merkostnaden för statsverket skulle sålunda hänföra sig till hovrätterna utom Stockholm. Ur rekryteringssynpunkt torde det emellertid vara nödvändigt att höja lönerna icke minst för ordförandena i dessa hovrätter.

Jag önskar till sist framhålla, att jag anser det ur rättsskipningens synpunkt och framför allt med hänsyn till rättegångsreformen vara en tvingande nödvändighet, att frågan om divisionsordförandenas ställning och avlöning snarast definitivt regleras.

I likalydande motionerna I: 253 och II: 363 hemställes, att riksdagen vid behandlingen av nu förevarande proposition måtte beakta i motionerna framförda önskemål om vissa uttalanden av riksdagen. Av motionernas innehåll må i detta sammanhang återgivas följande:

Genom en kungl. kungörelse den 4 maj 1934 (SFS nr 117) meddelades bestämmelser angående kompetenskraven för befattning såsom assessor vid rådhusrätt eller såsom stadsnotarie. Dessa inneburo, att till innehavare av sådan befattning finge, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annat medgäve, utses allenast den som innehaft förordnande såsom fiskal i hovrätt och som av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande. Däremot finnas inga bestämmelser om motsvarande kompetens för erhållande av borgmästare- eller rådmanstjänst. I åtskilliga arbetsordningar för rådhusrätter hava de emellertid successivt införts beträffande rådsmanstjänsterna. 1934 års kungörelse har redan medfört goda verkningar beträffande stadsdomstolarnas rekrytering. Det utbyte av arbetskrafter, som länge ägl rum mellan hovrätter och häradsrätter, har vunnit efterföljd beträffande rådhusrätterna.

Kompetenskravens generella utvidgning till att avse jämväl de ordinarie rådmans tjänsterna — i fråga om borgmästaretjänsterna torde någon begränsning av städernas valfrihet ej böra göras — skulle otvivelaktigt lända rättskipningen till båtnad. Frågan äger intimt samband med andra bestämmelser angående hovrättsaspiranternas tjänstgöring i stadsdomstolar, som beröras i den kungl. propositionen. Ett uttalande av riksdagen i nyss antydd riktning skulle möjliggöra för Kungl. Maj:t att verkställa den komplettering av 1934 års kungörelse i ämnet, vilken länge framstått såsom önskvärd.

I motionen II: 356 hemställes, att riksdagen måtte besluta sådan höjning av anslaget för budgetåret 1943/44 till avlöningar till icke ordinarie personal vid Göta hovrätt att jämväl en befattning i lönegrad Eo 9 kan inrättas. Den befattning, som i motionen avses, är en av de båda biträdesbefattningar, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skola nyinrättas vid hovrätten med placering i lönegraden Eo 4.

Till utskottet ha från föreningen yngre jurister vid Svea hovrätt och föreningen yngre jurister under Göta hovrätt inkommit skrivelser, i vilka framförts vissa önskemål beträffande löneregleringen för assessorer och fiskaler.

Häradsrätterna: Avlöningar.

Vid beräkning av häradsrätternas anslagsbehov för nästa budgetår har man att utgå från den av 1942 års riksdag beslutade omorganisationen av domsagoförvaltningen och löneregleringen för domsagopersonalen. Vissa med omorganisationen och löneregleringen sammanhängande frågor ha emellertid i avvaktan på anslagsfrågornas behandling lämnats öppna. Med hänsyn bland annat härtill torde inledningsvis böra lämnas en översikt rörande *domsagornas nuvarande personalorganisation och gällande avlöningsbestämmelser för domsagopersonalen* (jfr prop. nr 252/1942 sid. 3 ff.; 73 f.).

Sedan Gotlands norra och Gotlands södra domsagor enligt beslut av 1942 års riksdag från och med den 1 januari 1943 sammanslagits till en domsaga, utgör antalet domsagor i riket och därmed antalet häradshövdingar 115. Häradshövdingarna äro för närvarande de enda befattningshavare i domsagorna som inneha ordinarie statsanställning. Av övrig personal i domsagorna äro endast de avlönade rättsbildade befattningshavarna statsanställda, medan oavlönade notarier och icke rättsbildade domsagobiträden närmast äro att anse såsom häradshövdingens privata medhjälpare.

I propositionen lämnas å sid. 24—26 en redogörelse för det sätt på vilket häradshövdingarna enligt gällande ordning avlönas.

Bestämmelserna om avlöningsförmånerna för den rättsbildade domsagopersonalen i övrigt återfinnas i Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 maj 1933 (nr 310). Biträdande domare och sekreterare i domsaga åtnjuta sålunda, om de äro assessorer, arvode efter den löneklass de tillhöra i sistnämnda egenskap. På motsvarande sätt uppbär sekreterare, som är

fiskal, arvode enligt 15 löneklassen eller, efter sådan tjänstgöring som för fiskal medför rätt till uppflyttning i 21 löneklassen, enligt sistnämnda löneklass. Till sekreterare i domsaga under hovrätten för Övre Norrland utgår ett särskilt tilläggsarvode å 500 kronor för år. Å fiskal och adjungerad ledamot i hovrätt tillämpas, såsom tidigare nämnts, även i andra hänseenden än i fråga om själva lönen bestämmelserna i icke-ordinariereglementet rörande extra ordinarie tjänstemän, å fiskal i 15 löneklassen dock bestämmelserna rörande extra tjänstemän. Sådan tillämpning av bestämmelserna i icke-ordinariereglementet förekommer däremot icke med avseende å sekreterare och biträdande domare i domsaga. Dessa senare kunna således exempelvis icke bibehållas vid arvode i händelse av sjukdom.

Av notarierna uppbär förste notarie i årligt arvode 2,700 kronor och andre notarie 2,000 kronor; i ovan angivna norrländska domsagor är dock arvodet 3,000 kronor resp. 2,200 kronor. Å dessa arvoden utgår dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk gällande grunderna men ej kristillägg.

Vad angår avlöning till v i k a r i e för häradshövding eller för annan befattningshavare i domsaga gäller, att om biträdande domare, sekreterare eller förste eller andra notarie förordnas att upprätthålla högre befattning än sin egen, åtnjuter han lön i sin vanliga tjänst utan vikariatsarvode. Annan vikarie för häradshövding än befattningshavare i domsagan uppbär arvode, om han är assessor i hovrätt, efter den löneklass han tillhör som assessor, om han haft fiskalsförordnande men ej är assessor, efter den löneklass han tillhör som fiskal, samt om han icke uppehållit befattning som fiskal, efter 3,000 kronor om året jämte oreglerat dyrtidstillägg. Endast då domsaga är ledig eller då häradshövding i undantagsfall ej är berättigad att under ledighet uppbära några inkomster av domsagan, äger vikarien åtnjuta inkomster i likhet med ordinarie häradshövding, dock att i stället för själva lönen skall utgå ett arvode motsvarande lönen halva belopp eller 2,250 kronor för år. Förordnas någon som ej är befattningshavare i domsagan att vikariera för förste notarie, sekreterare eller biträdande domare, utgår avlöning efter samma grunder som skulle tillämpas om han vore innehavare av tjänsten.

Särskilda avlöningsbestämmelser gälla för det fall att annan än befattningshavare i domsagan förordnas att förvalta häradshövdingämbetet under tid, då häradshövdingen åtnjuter ledighet för uppläggande av nya fastighetsböcker, eller att biträda häradshövdingen vid fastighetsböckernas uppläggande. Enligt 4 § kungörelsen den 18 november 1932 (nr 520), sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelsen den 14 mars 1941 (nr 137), utgår vid sådant förordnande — som alltid gäller kortare tid och regelmässigt endast meddelas aspirant eller yngre fiskal — arvode till den förordnade efter 3,000 kronor om året; dock må hovrätten bestämma, att årligt arvode, motsvarande lön enligt 15 löneklassen i civila icke-ordinariereglementet, jämte rörligt tillägg och kristillägg därå, i stället skall tillkomma den förordnade, därest han vid annan tjänstgöring skolat åtnjuta avlöning enligt nämnda löneklass eller eljest med hänsyn till av honom fullgjord tjänstgöring särskilda skäl därtill föreligga.

1942 års riksdagsbeslut innebär i princip, att sportelsystemet såsom avlöningsform för häradshövdingarna avskaffas och att, såsom en följd härav, de kostnader för domsagoförvaltningen, som nu bestridas av häradshövdingarna med hjälp av sportelinkomsterna, skola övertagas av staten.

I fråga om häradshövdingarnas avlöning innebär beslutet att häradshövdingarna placeras i lönegraden B 2 med en grundlön av 16,000 kronor, varå rörligt tillägg och kristillägg skola utgå enligt vanliga grunder. Därjämte skola flertalet häradshövdingar erhålla viss avlöningsförstärkning. För detta ändamål indelas domsagorna i fem fasta avlöningsgrupper; i den lägsta gruppen skola endast utgå löneförmåner efter nyssnämnda lönegrad, under det att till häradshövding i grupperna II—V skall utgå avlöningsförstärkning med resp. 1,250 kronor, 2,500 kronor, 3,750 kronor och 5,000 kronor. Gruppindelningen skall fastställas av Kungl. Maj:t inom en av riksdagen angiven ram.

Enligt ett vid domsagopropositionen fogat, på grundval av dåvarande förhållanden uppgjort förslag till gruppindelning skulle antalet domsagor i de olika grupperna utgöra: 23 i grupp I, 27 i grupp II, 29 i grupp III, 31 i grupp IV och 6 i grupp V. För att lämna utrymme för uppflyttning av domsaga i högre lönegrupp, då så finnes påkallat med hänsyn exempelvis till att med domsagan införlivades en stad som tidigare haft rådhusrätt, föreslogs emellertid i propositionen att riksdagen skulle medgiva Kungl. Maj:t att, om särskilda förhållanden därtill föranledde, till en var av lönegrupperna II—IV hänföra två domsagor utöver det antal, som nyss angivits, eller således till grupp II högst 29, till grupp III högst 31 och till grupp IV högst 33. Nedflyttning av en domsaga till lägre avlöningsgrupp skulle däremot icke kunna förekomma under häradshövdingens tjänstetid. Riksdagen ingick icke i prövning av frågan om domsagornas fördelning på de olika avlöningsgrupperna och maximiantalet domsagor i varje grupp utan ansåg sig böra taga ställning till dessa spörsmål först i samband med fastställande av stater för budgetåret 1943/44.

Jämväl i några andra hänseenden än i fråga om rätten att utöver lön åtnjuta avlöningsförstärkning skola beträffande häradshövdingarna gälla avvikelser från avlöningsreglementets allmänna regler. Kallortstillägg skall sålunda ej utgå till dem. Det i 4 § 2 mom. reglementet stadgade förbudet att mottaga uppdrag utom tjänsten skall vidare göras ovillkorligt, såvitt angår häradshövdingarna, och dessutom skall för dem stadgas ovillkorligt förbud jämväl att mottaga skiljemannauppdrag annat än som ordförande eller såsom ensam skiljedomare.

Med hänsyn till att häradshövdingarna i åtskilliga fall skulle genom löne regleringen erhålla minskade inkomster har det ansetts skäligt att viss övergångsersättning skall utgå. Denna skall enligt riksdagens beslut beräknas med ledning av medelinkomsten under de tio åren närmast före löne regleringens ikraftträdande, eller sålunda perioden 1933—1942. Under första övergångsåret skall ersättning utgå med fyra femtedelar av skillnaden mellan de på detta sätt uppskattade inkomsterna och de nya löneförmånerna, dock

högst med 10,000 kronor; ersättningen skall sedan successivt minskas med en tiondel varje år. I fall då häradshövdingämbete tillsättes efter propositionens avlämnande skall någon övergångsersättning ej utgå. Beträffande sådana häradshövdingar, som utnämnts efter det 1937 års domsagoutredning avlämnade sitt betänkande, har riksdagen ansett frågan om rätt till övergångsersättning böra bliva föremål för ytterligare övervägande.

Även beträffande domsaga, i vilken häradshövdingen ej är skyldig att övergå å den nya staten och ej heller frivilligt underkastar sig densamma, skall förvaltningen förstatligas i samband med att sportelinkomsterna indragas till statsverket. Avlöningsförmånerna för häradshövding som ej önskar övergå å den nya staten skola regleras i särskild ordning. Sådan häradshövding skall fortfarande erhålla lön, tjänstgöringspenningar, partiell löneförbättring, dyrtidstillägg och kristillägg. Däremot skola förvaltningskostnadsbidrag, ersättning för förlorad lösen för inteckningsförnyelser och stämpelprovision bortfalla, den sistnämnda successivt i överensstämmelse med de grunder som i sådant hänseende tillämpats vid 1939 års allmänna lönereglering. För minskad inkomst genom sportlernas indragande till statsverket skall ersättning utgå med så stort belopp att häradshövdingens samtliga löneförmåner komma att ungefärligen motsvara hans nuvarande genomsnittliga inkomst, frånräknat ersättning för förlorad lösen för inteckningsförnyelser, i den mån denna inkomst icke överstiger löneförmånerna för befattningshavare i lönegraden B 2.

Beträffande domsagornas personalorganisation innebär riksdagens beslut en ändrad fördelning av arbetsuppgifterna mellan notarierna och de icke rättsbildade biträdena. Till biträdena skola överflyttas åtskilliga göromål, som för närvarande regelmässigt bruka anförtros notarierna, och dessa skola i stället i högre grad än tidigare sysselsättas med uppgifter, för vilka juridisk insikt kräves. I samband härmed skall notarietiden förkortas från tre till två och ett halvt år och antalet notarier minskas. Den icke rättsbildade personalen skall samtidigt förstärkas såväl kvantitativt som kvalitativt.

Vad angår notarierna skola de nuvarande förste och andre notarierna ersättas av en enhetlig notariegrad, vars innehavare skall benämnas tingsnotarie. För förordnande såsom tingsnotarie skall bland annat fordras ett halvt års tidigare tjänstgöring i domsaga; under sistnämnda tid skall biträdet benämnas tingsnotarieaspirant. Tingsnotarie och tingsnotarieaspirant skola erhålla arvode med resp. 4,200 kronor och 2,400 kronor för år med 300 kronors förhöjning beträffande domsagor, lydande under hovrätten för Övre Norrland, samt Härjedalens domsaga. Å dessa arvoden skall ej utgå rörligt tillägg eller kristillägg; omprövning av arvodenas storlek skall emellertid ske, då mera utpräglad förändring i levnadskostnaderna därtill giver anledning. Oavlönad juridisk arbetskraft skall i princip icke få användas inom domsagoförvaltningen.

För tillgodoseende av tingsnotariernas anspråk på semester, sjukavlönning, reseersättning m. m. skola vissa bestämmelser i civila icke-ordinariereglering

mentet göras tillämpliga å dem, varvid de skola hänföras till lönegrad Ex 12, löneklassen 9. Tingsnotarieaspirant skall däremot icke komma i åtnjutande av andra förmåner utöver aspirantarvodet än reseersättning.

I domsagopropositionen beräknades för varje domsaga minst två notarier, för vissa av de större domsagorna därutöver en tredje notarie och för de fyra största domsagorna, eller Södra Roslags, Södertörns, Askims, Hisings och Sävedals samt Sollentuna och Färentuna domsagor, inalles fem notarier i var och en av de tre förstnämnda och fyra notarier i den sistnämnda. Efter denna beräkningsgrund uppskattades det erforderliga antalet notariearvoden till 255.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de icke rättsbildade domsagobiträden föranledde ej erinran från riksdagens sida. Enligt förslaget skulle den fullt utbyggda biträdesorganisationen bestå av 208 ordinarie biträden, varav 42 i lönegrad A 11, 54 i lönegrad A 9, 51 i lönegrad A 7, 55 i lönegrad A 4 och 6 i lönegrad A 2. Behovet av icke-ordinarie biträden beräknades tills vidare till 68, varav 38 i lönegrad Eo 2 och 30 i lönegrad Ex 2.

Vad angår den mera kvalificerade rättsbildade personalen i domsagorna skola ordinarie inskrivningsdomarbefattningar i lönegraden A 29 inrättas i de tre största domsagorna, d. v. s. förutom i Södra Roslags domsaga, där särskild inskrivningsavdelning redan finnes, i Södertörns samt Askims, Hisings och Sävedals domsagor. För tillgodoseende av de största och större domsagornas behov av arbetskrafter utöver härads-hövdingarna för i huvudsak dömande verksamhet skola inrättas elva tingsdomarbefattningar, vilka skola ersätta de nuvarande biträdande domarna och assessorssekreterarna. Även tingsdomarbefattningarna skola hänföras till 29 lönegraden och göras ordinarie utan avvaktan på processreformens genomförande. Detta skall dock ske successivt under ett antal år.

Sekreterarorganisationen i övrigt skall bibehållas oförändrad men anställnings- och avlöningsförhållandena för tingssekreterarna skola regleras i överensstämmelse med vad som i sådant hänseende skall gälla för hovrättsfiskalerna.

I sina förut omförmälda skrivelser med anslagsäskanden ha hovrätterna behandlat jämväl anslagsbehovet för de under respektive hovrätter lydande domsagorna. Beträffande skrivelsernas innehåll i detta hänseende hänvisas till sid. 32—36 i propositionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 december 1942 har styrelsen för föreningen Sveriges härads-hövdingar gjort framställning angående vissa övergångsbestämmelser för sådana icke-rättsbildade domsagobiträden vilka på grund av sin ålder icke kunna erhålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst inom den nya domsagoorganisationen.

Över styrelsens framställning ha yttranden, efter remiss, avgivits av rikets hovrätter samt statskontoret.

Föredragande departementschefen har beträffade frågan om domsagornas fördelning på olika avlöningsgrupper och maximiantalet domsagor i varje grupp anfört följande:

»Till grund för det i domsagopropositionen framlagda förslaget härutinnan lågo omfattande undersökningar rörande arbetsbördan i domsagorna, varvid hänsyn tagits icke blott till antalet mål och ärenden av olika slag utan jämväl till sådana faktorer, som icke kunna statistiskt återgivas, såsom fastighetsförhållanden mer eller mindre invecklade beskaffenhet och antalet tingsställen. Betydelse hade även tillmätts vissa andra förhållanden, som icke omedelbart inverka på arbetsbördan, exempelvis kansliortens belägenhet. Beträffande några domsagor hade lönegruppsplaceringen gjorts beroende av ifrågasatta förändringar i den judiciella indelningen. Detta gällde de båda Gotlandsdomsagorna samt Södersysslets och Nordmarks domsagor, i fråga om vilka domsagor förslag om sammanslagning förelagts 1942 års riksdag, ävensom Östernärkes domsaga, beträffande vilken förelåg fråga om inkorporering av vissa områden med Örebro stad. I förslaget till gruppindelning hade sistnämnda domsaga hänförs till lönegrupp III och de fyra övriga nämnda till lönegrupp I.

Spörsmålet om domsagornas gruppindelning har nu varit föremål för ytterligare övervägande inom justitiedepartementet, sedan det tidigare föreliggande statistiska materialet kompletterats med uppgifter för det senast förflutna kalenderåret. Beträffande de domsagor, vilkas lönegruppsplacering gjorts beroende av indelningsändringar, erinras att den föreslagna föreningen av de båda Gotlandsdomsagorna kommit till stånd medan däremot någon förändring ej skett beträffande Södersysslets och Nordmarks domsagor. I enlighet med vad som förutsatts i domsagopropositionen torde den genom sammanslagningen uppkomna Gotlandsdomsagan böra hänföras till lönegrupp III. Östernärkes domsaga bör, sedan de till inkorporering föreslagna områdena numera införlivats med Örebro stad, placeras i lönegrupp II. Med avseende å gruppindelningen i övrigt är av betydelse, att staden Skara, därest Kungl. Maj:ts i proposition nr 159 till årets riksdag framlagda förslag bifalles, från och med den 1 januari 1944 kommer att förenas med Skånings, Valle och Vilske domsaga, vilken domsaga i sådant fall bör placeras i lönegrupp II i stället för lönegrupp I enligt förslaget. I detta sammanhang må nämnas, att även städerna Simrishamn och Ronneby vid bifall till i nämnda proposition framlagda förslag med ingången av nästa kalenderår komma att införlivas med angränsande domsagor. Till dessa utvidgningar av vissa domsagors områden har emellertid hänsyn tagits redan i det till 1942 års riksdag framlagda förslaget till gruppindelning. Den nu verkställda översynen av domsagornas lönegruppsplacering har icke givit anledning att utöver vad nyss sagts frångå sagda förslag mer än i ett fall, nämligen beträffande Piteå domsaga, vilken enligt förslaget hänförs till lönegrupp III. Sedan staden Piteå, som är kansliort för domsagan, från och med den 1 januari 1943 förenats med denna, tillhör domsagan de mest arbetstyngda inom sagda grupp. I betraktande av kansliortens nordliga läge och med hänsyn jämväl till att domsagan har tings-

ställen, förutom å kansliorten, i Arvidsjaur och Arjeplog, vilka orter äro belägna på betydande avstånd från Piteå, synes domsagan böra hänföras till lönegrupp IV. Denna placering har även förordats av hovrätten för Övre Norrland. Antalet domsagor i de olika grupperna skulle enligt det sagda bliva: 20 i grupp I, 29 i grupp II, 28 i grupp III, 32 i grupp IV och 6 i grupp V.»

Över den sålunda gjorda gruppindelningen har vid det propositionen bilagda utdraget av statsrådsprotokollet såsom Bilaga A fogats en uppställning, till vilken utskottet hänvisar.

Departementschefen har beträffande gruppindelningen vidare uttalat:

»Såsom föreslagits i domsagopropositionen torde gruppindelningen böra fastställas av Kungl. Maj:t inom en av riksdagen angiven ram, vilken lämpligen bör bestämmas så att utrymme finnes för uppflyttning i högre lönegrupp, då så beträffande någon domsaga finnes påkallat med hänsyn exempelvis till att med domsagan införlivas en stad som tidigare haft rådhusrätt. Kungl. Maj:t torde därför böra äga möjlighet att, om särskilda förhållanden därtill föranleda, till envar av lönegrupperna II—IV hänföra högst två domsagor utöver det antal som nyss angivits eller således — med utgångspunkt från den angivna gruppindelningen — till grupp II högst 31, till grupp III högst 30 samt till grupp IV högst 34 domsagor.»

I enlighet med riksdagens beslut har, enligt vad departementschefen framhåller, till grund för beräkningen av övergångsersättningarna till häradshövdingar, som efter löneregleringen skulle få minskade inkomster, lagts medelinkomsten under tioårsperioden 1933—1942. Beloppen ha specificerats i förenämnda bilaga. De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande ändamål, som enligt de i domsagopropositionen på grundval av inkomsterna under åren 1932—1941 gjorda beräkningarna uppgingo till 97,306 kronor för första övergångsåret, bliva enligt de nya beräkningarna 87,039 kronor för samma tid.

Departementschefen har beträffande frågan om övergångsersättning åt häradshövdingar vidare uttalat:

»Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle övergångsersättning utgå i samtliga fall då häradshövding komme att vidkännas inkomstminskning, dock ej till häradshövdingen i Södra Roslags domsaga, som enligt förbehåll vid utnämningen (jfr prop. nr 150/1940 s. 17) förklarats skyldig att underkasta sig lönereglering utan rätt till sådan ersättning. Riksdagen har emellertid ansett tveksamt, huruvida ersättning borde utgå till häradshövdingar som utnämnts efter det domsagoutredningen den 22 september 1939 avlämnade sitt betänkande, enär även i fullmakterna för dessa inryckts föreskrift om skyldighet att underkasta sig framtida lönereglering, ehuru ingenting nämnts om eventuell rätt till övergångsersättning. Frågan gäller sex häradshövdingar, till vilka med tillämpning av angivna beräkningsgrund skulle komma att utgå övergångsersättningar med sammanlagt 6,207 kronor under första året. Med avseende å detta spörsmål må erinras, att förslaget om övergångsersättning till häradshövdingarna står i principiell överensstämmelse med det förfaringssätt som tillämpades vid löneregleringen för landsstatstjänstemännen år 1925, då landssekreterarnas och landskamrerarnas sportler indrogos. Denna

lönereglering trädde i kraft den 1 juli 1925. I fullmakterna för landssekreterare och landskamrerare, som utnämnts de närmaste åren dessförinnan, hade intagits föreskrift om skyldighet för vederbörande att underkasta sig de avlöningsbestämmelser som kunde bli gällande i sammanhang med förestående lönereglering för landsstaten. Dessa befattningshavare tillerkändes emellertid från den 1 juli 1925 övergångsersättning efter samma grunder som övriga landssekreterare resp. landskamrerare. Liksom föreslagits beträffande häradshövdingarna utgick sålunda övergångsersättning, oavsett om övergångsskyldighet stadgats i fullmakterna eller icke. En sådan lösning torde också bäst överensstämma med billighetens krav. Däremot kan det synas mera tveksamt huruvida övergångsersättningen i de fall, då övergångsskyldighet stadgats, skall beräknas, liksom för tidigare utnämnda häradshövdingar, efter de tio sista årens sportelavkastning i domsagan eller allenast efter den sportelavkastning vederbörande häradshövding själv uppburit. Med hänsyn till den relativt korta tid som ifrågavarande häradshövdingar innehaft sina ämbeten och de extraordinära förhållanden som därunder varit rådande, synes emellertid en beräkning enligt sistnämnda alternativ vara mindre tillfredsställande. Jag förordar därför, att övergångsersättningarna, i överensstämmelse med vad som skedde vid landsstatslöneregleringen, beräknas efter enhetliga grunder för samtliga häradshövdingar. Till häradshövdingen i Södra Roslags domsaga skall dock såsom förut nämnts någon ersättning icke utgå.»

Vad i övrigt angår anslaget till Häradsrätterna: Avlöningar har departementschefen anfört bland annat följande:

»Till vinnande av upplysning i vad mån de häradshövdingar, som icke äro skyldiga att övergå å ny stat, önska kvarstå å den äldre staten, torde dessa häradshövdingar böra anmodas att göra anmälan härom till justitiedepartementet. Enär häradshövding, som kvarstår å gammal stat, enligt statsmakternas förra året fattade beslut icke kommer att åtnjuta högre årliga löneförmåner än om han underkastar sig lönereglering — däremot kommer sådan häradshövding att såtillvida bli förmånligare ställd som han äger kvarstå i tjänst under längre tid än den som övergår å ny stat — kan man, oavsett om alla häradshövdingar övergå å ny stat eller ej, beräkna häradsrätternas anslagsbehov för nästa budgetår som om samtliga häradshövdingar komma att åtnjuta avlöning enligt den nya ordningen. Skulle för någon häradshövding, som vill kvarstå å äldre stat, fråga uppkomma om personligt lönetilllägg utöver vad som motsvarar löneförmåner enligt lönegraden B 2, torde, i enlighet med vad som i sådant hänseende förutsattes vid 1942 års riksdagsbehandling, denna fråga få underställas riksdagen i särskild ordning.

I samband med regleringen av häradshövdingarnas löner bör stadgas förbud för häradshövding att mottaga sådana uppdrag eller befattningar som avses i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet ävensom skiljemannauppdrag annat än som ordförande eller såsom ensam skiljedomare (jfr domsagoprop. sid. 42 f; sammansatt stats- och första lagutskotts utlåt. nr 3 sid. 39). Såsom föredragande departementschefen uttalade i domsagopropositionen bör

härvid en övergångsbestämmelse meddelas av innebörd, att det föreslagna ovillkorliga förbudet mot innehav av uppdrag under de tio första åren efter löneregleringens ikraftträdande icke skall gälla sådana uppdrag som innehavas vid tiden för ikraftträdandet. Kungl. Maj:ts tillstånd skall dock utgöra villkor för fortsatt innehav av ett uppdrag, därest sådant tillstånd såvitt angår andra tjänstemän erfordras på grund av avlöningsreglementets bestämmelser.

Häradshövdingarna böra övergångsvis äga åtnjuta barntillägg efter samma grunder som tillämpats vid 1939 års lönereglering för befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen.

Vad angår avlöningsförhållandena för domsagopersonalen i övrigt torde 1942 års riksdagsbeslut böra kompletteras beträffande vissa detaljer. I domsagopropositionen behandlades sålunda ej närmare frågan om ersättning till vikarie för befattningshavare i domsaga. I fråga om domsagobiträderna torde i detta hänseende allmänna regler böra gälla. För övriga befattningshavare synas däremot reglerna om ersättning vid vikariat böra utformas i huvudsaklig anslutning till nuvarande bestämmelser i ämnet. Tingsdomare, tingssekreterare eller tingsnotarie, som förordnas att upprätthålla högre befattning i domsagan, bör alltså icke vara berättigad att i anledning härav uppbära särskild vikariatsersättning. Detsamma bör gälla, därest någon, som ej är befattningshavare i domsagan, förordnas att vikariera för häradshövding, tingsdomare, chef för inskrivningsavdelning eller tingssekreterare. Kan förordnande att uppehålla häradshövdingämbetet väntas bli av längre varaktighet, torde Kungl. Maj:t böra äga medgiva, att den förordnade må uppbära vikariatslön med belopp som bestämmes för varje särskilt fall. Enär vikarie för häradshövding jämlikt 1 kap. 10 § rättegångsbalken skall förordnas av hovrätten, bör vikariatslön i dessa fall kunna utgå utan hinder av att förordnandet ej meddelats i den ordning som är stadgad för den uppehållna tjänstens besättande med ordinarie innehavare. Vikarie för tingsnotarie bör åtnjuta ersättning som om han själv vore innehavare av den uppehållna tjänsten.

Gällande bestämmelser angående ersättning vid vissa förordnanden i anledning av arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker torde böra anslutas till de nya lönebestämmelserna. Det nu utgående arvodet å 3,000 kronor vid förordnande att förvalta häradshövdingämbete under tid, då häradshövdingen åtnjuter ledighet för uppläggande av nya fastighetsböcker, eller att biträda häradshövding vid fastighetsböckernas uppläggande, bör sålunda höjas till belopp motsvarande det beslutade arvodet för tingsnotarier och fiskalsaspiranter, d. v. s. 4,200 kronor, eller i förut omförmälda, mera avlägset belägna domsagor 4,500 kronor. I principiell överensstämmelse med vad som nu gäller bör hovrätten dock kunna bestämma, att den förordnade i stället skall åtnjuta lön och övriga förmåner såsom extra tjänsteman i lönegraden Ex 20, därest han vid annan tjänstgöring skolat åtnjuta sådana avlöningsförmåner eller eljest med hänsyn till av honom fullgjord tjänstgöring särskilda skäl därtill föranleda.

De nya avlöningsbestämmelserna för domsagopersonalen böra kompletteras med vissa övergångsbestämmelser för de nuvarande befattningshavarna. Frågan om rätt för de befattningshavare, vilka i samband med löneregleringen erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning, att i löneturs- och pensionshänseende tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring torde få avgöras av Kungl. Maj:t. Vad särskilt angår den nuvarande chefen för inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga bör denne, om han utnämnes till denna befattning, vid inplacering i löneklass få tillgodoräkna sig hela den tid han bestritt sin nuvarande tjänst. Tingssekreterare bör i sådant hänseende äga tillgodoräkna tid varunder han i egenskap av fiskal eller domsagosekreterare uppburit lön enligt 21 löneklassen och vad beträffar de icke rättsbildade domsagobiträdena bör vid löneklassplaceringen skälig hänsyn tagas till tidigare tjänstgöring i domsaga och eventuellt annorstädes.

De icke rättsbildade biträden, som på grund av hög ålder icke kunna vinna pensionsberättigande anställning i statens tjänst, böra i enlighet med härads-hövdingföreningens förslag kunna beredas fortsatt anställning i arvodestjänst under en övergångstid av fem år. Absolut avgångsskyldighet bör dock inträda vid uppnådda 67 år. Ersättningen till dessa biträden bör, såsom statskontoret förutsatt, icke bestämmas högre än vad som motsvarar avlöning till extra tjänsteman i den lönegrad de kunna anses tillhöra under den fortsatta anställningen. Frågan om pension till nu ifrågavarande biträden torde böra underställas riksdagen i varje särskilt fall.

Utöver vad nu nämnts torde övergångsbestämmelser erfordras beträffande en del detaljfrågor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter härutinnan.

Enligt det i domsagopropositionen framlagda förslaget till personalorganisation för domsagorna skulle, under förutsättning bland annat att Södersysslets och Nordmarks domsagor förenades till en domsaga, följande befattningshavare vara anställda i domsagorna, nämligen 114 härads-hövdingar, 11 tingsdomare, 3 inskrivningsdomare, 45 tingssekreterare, 255 tingsnotarier samt 208 ordinarie och 68 icke-ordinarie domsagobiträden. Biträdena skulle vid fullt utbyggd organisation vara placerade i följande lönegrader, nämligen 42 i A 11, 54 i A 9, 51 i A 7, 55 i A 4, 6 i A 2, 38 i Eo 2 och 30 i Ex 2. Riksdagen framställde ej erinran mot det sålunda beräknade antalet befattningshavare av olika slag utom i vad avsåg antalet tingsnotarier. Härutinnan uttalade riksdagen att antalet ej syntes böra fastlåsas vid en bestämd siffra utan att Kungl. Maj:t borde kunna disponera över ett antal notariearvoden såsom reserv. I sina skrivelser med anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 ha hovrätterna icke ifrågasatt andra jämkningar beträffande personalorganisationen än som betingas dels av att angivna domsagor i Värmlands län skola bestå såsom särskilda judiciella enheter och dels av att erforderlig marginal, i överensstämmelse med vad riksdagen uttalat, bör finnas beträffande antalet tingsnotarier. Av förstnämnda anledning bör antalet härads-hövdingar ökas med

en, antalet tingssekreterare minskas med en och antalet tingsnotarier ökas med två, varjämte i stället för ett biträde i lönegraden A 9 och ett i lönegraden A 4 böra upptagas två biträden i lönegraden A 7. Det behöfliga antalet notariearvoden i reserv torde tills vidare kunna beräknas till tio procent av det eljest erforderliga antalet. Erinras må, att hela antalet notarier i domsagorna genom omorganisationen skall minskas med omkring en tredjedel. Frånsett nu berörda jämkningar torde andra ändringar icke böra vidtagas beträffande personalorganisationen än viss förstärkning av den för de fyra största domsagorna avsedda personalen. Enligt domsagoutredningens till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande plan för notarieorganisationen i dessa domsagor skulle för en var av Södra Roslags, Södertörns samt Askims, Hising och Sävedals domsagor avses 5 och för Sollentuna och Färentuna domsaga 4 notariearvoden, varvid utredningen emellertid förutsatt, att i varje domsaga alltid skulle tjänstgöra sammanlagt minst 6 resp. 5 notarier och notarieaspiranter (jfr domsagoprop. sid. 75). Principen att samtliga notarier, som erfordras för domsagornas skötsel, böra åtnjuta ersättning synes emellertid böra föranleda att för var och en av ifrågavarande fyra domsagor beräknas ytterligare ett notariearvode. Vad särskilt angår Sollentuna domsaga må vidare erinras, att utredningens förslag om inrättande även i denna domsaga av en inskrivningsavdelning med särskild chef icke biträts av statsmakterna. Vid sådant förhållande synes för domsagan böra avses ytterligare ett biträde med placering i lönegraden A 11. I enlighet med vad nu sagts skulle antalet lingsdomare och inskrivningsdomare utgöra oförändrat 11 resp. 3 samt antalet tingssekreterare 44. Antalet tingsnotarier skulle bli 261, vartill skulle komma 26 arvoden i reserv, eller sålunda sammanlagt 287. Den ordinarie biträdesorganisationen skulle bestå av 209 biträden, därav 43 i A 11, 53 i A 9, 53 i A 7, 54 i A 4 och 6 i A 2. Härtill skulle liksom förut komma 38 biträden i Eo 2 och 30 biträden i Ex 2. Fördelningen på de olika domsagorna av tingsdomare, tingssekreterare, tingsnotarier och biträden torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Enligt riksdagens beslut skola tingsdomarna successivt upptagas på ordinarie stat. Under första övergångsåret torde, såsom vederbörande hovrätter förordat, endast tingsdomarbefattningarna i de tre största domsagorna samt ytterligare en dylik befattning under hovrätten över Skåne och Blekinge — lämpligen i Östra och Medelsta domsaga — böra göras ordinarie. För utbygget av biträdesorganisationen skall, såsom förutsattes i domsagopropositionen, gälla en övergångstid av fem år, i undantagsfall längre tid. Under övergångstiden skall antalet biträdesbefattningar i högre lönegrader successivt ökas. För budgetåret 1943/44 torde i enlighet härmed icke böra inrättas flera befattningar i 11, 9 och 7 lönegraderna än som motsvarar högst en fjärdedel av hela det antal dylika befattningar som skola finnas vid fullt utbyggd organisation. I den mån tills vidare får anstå med inrättande av högre biträdesbefattningar, bör i stället antalet tingsnotarier få utökas. Att på förhand med någon större grad av säkerhet beräkna det antal befattningshavare av ena eller andra slaget, som härvid kan behöva tagas i anspråk för de särskil-

da domsagornas skötsel, är emellertid, såsom Svea hovrätt framhållit, ej möjligt. Då emellertid det minskade medelsbehovet till biträdesorganisationen kommer att uppvägas av ökade kostnader för notarier, torde man vid anslagsberäkningen kunna utgå från ett anslagsbehov motsvarande kostnaderna för den fullt utbyggda organisationen. Detta förfaringssätt har också tillämpats av samtliga anslagsäskande hovrätter. Vid denna beräkning torde emellertid hänsyn böra tagas till ått inga biträdesbefattningar under den första tiden skola upptagas å ordinarie stat.

Såsom förutsattes i domsagopropositionen böra särskilda avlöningsstater fastställas för en var av justitiestaterna under de olika hovrätterna. Det torde emellertid vara tillräckligt att dessa stater fastställas av Kungl. Maj:t inom ramen för en av riksdagen fastställd gemensam avlöningsstat för samtliga domsagor i riket. Beräkningen för budgetåret 1943/44 av de olika anslagsposterna i denna gemensamma stat torde med tillämpning av vad som anförts i det föregående böra ske på följande sätt.

Under en anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör beräknas lön åt 115 häradshövdingar, 4 tingsdomare och 3 chefer för inskrivningsavdelning med $(1,721,320 + 42,852 + 33,039)$ 1,797,211 kronor. Vidare böra från denna post bestridas kostnaderna för avlöningsförstärkningar och övergångsersättningar till vissa häradshövdingar. Med utgångspunkt från den i bilaga A angivna lönegruppsindelningen av domsagorna kunna dessa kostnader beräknas till 256,250 kronor resp. 87,039 kronor. Enär häradshövdingarna enligt gällande ordning åtnjuta lön i förskott men avlöningen efter löneregleringens genomförande kommer att utbetalas i efterskott, bör dessutom i överensstämmelse med vad som tidigare skett vid liknande tillfällen (se t. ex. prop. 164/1932 sid. 25 och 56) upptagas ett belopp till övergångslön åt dem. Till häradshövding bör sålunda vid ingången av juli månad 1943 utbetalas ett belopp av 375 kronor, motsvarande vad han skulle ha i sin befattning uppburit såsom lön för nämnda månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande för honom. För detta ändamål erfordras 43,125 kronor. Posten skulle alltså uppföras med $(1,797,211 + 256,250 + 87,039 + 43,125 = 2,183,625)$ i runt tal 2,184,000 kronor.

Liksom i gällande avlöningsstat för häradsrätterna bör i den nya staten upptagas en post till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 2,800 kronor. Beloppet motsvarar nu utgående arvoden till tingstolkar (jfr statsliggaren sid. 124).

Samtliga övriga lönekostnader för domsagornas personal, fränsett rörligt tillägg och kristillägg, böra under nästa budgetår bestridas från en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal. Under denna post böra följaktligen beräknas avlöningar till 7 tingsdomare, 44 tingssekreterare och 287 tingsnotarier med $(68,862 + 278,730 + 1,214,400)$ 1,561,992 kronor. Kostnaderna för personalorganisationen i övrigt böra avskäl, som närmare utvecklats i det föregående, beräknas till belopp motsva-

rande kostnaderna för den fullt utbyggda biträdesorganisationen, varvid emellertid samtliga biträden böra tänkas uppförda å extra ordinarie eller extra stat. Medelsbehovet skulle i enlighet härmed beräknas motsvara avlöningskostnaderna för följande antal biträden i olika lönegrader, nämligen 43 i Eo 11, 53 i Eo 9, 53 i Eo 7, 54 i Eo 4, 44 i Eo 2 och 30 i Ex 2. Dessa kostnader bliva 839,832 kronor. Härtill komma kostnader för vikarier, vilka utgifter torde böra upptagas något högre än i domsagopropositionen, förslagsvis med 50,000 kronor. Slutligen böra under denna anslagspost upptagas medel jämväl till ersättningar vid förordnanden i domsaga i anledning av arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker. Kostnaderna för detta ändamål, vilka för närvarande uppgå till omkring 34,000 kronor (jfr domsagoprop. sid 96), torde — med hänsyn bland annat till den i det föregående föreslagna regleringen av ersättningen vid ifrågavarande förordnanden — böra upptagas med i runt tal 40,000 kronor. Vid de nu gjorda beräkningarna ha avlöningskostnaderna beräknats efter medellöneklass och å medelort. I enlighet med det anförda skulle anslagsposten till icke-ordinarie personal uppföras med $(1,561,992 + 839,832 + 50,000 + 40,000 = 2,491,824)$ i runt tal 2,492,000 kronor. Posten bör, såsom förutsatts i domsagopropositionen, tills vidare uppföras förslagsvis. I samband med att särskilda avlöningsstater fastställas för justitiestaterna under de olika hovrätterna bör föreskrift meddelas, att de i dessa stater uppförda anslagsposterna till icke-ordinarie personal icke må överskridas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Kostnaderna för rörligt tillägg böra bestridas från en för ändamålet särskilt uppförd anslagspost å 391,200 kronor. Vid detta belopps bestämmande har hänsyn tagits till att sådant tillägg icke skall utgå å tingsnotarie- eller tingsnotarieaspirantarvoden.

För häradsrätterna torde böra fastställas en personalförteckning enligt vanliga grunder. Chef för inskrivningsavdelning synes böra erhålla tjänstebemyndningen särskild inskrivningsdomare.»

I motionen II: 365 hemställes, att riksdagen ville vid bestämmandet av den ram, inom vilken Kungl. Maj:t har att fastställa domsagornas gruppindelning, föreskriva, att Hallands mellersta domsaga skall hänföras till lönegrupp IV, samt göra det uttalande beträffande antalet domsagor inom vederbörande lönegrupp m. m., som härav påkallas.

I förenämnda motionerna I: 253 och II: 363, vilkas innehåll delvis återgivits i den föregående redogörelsen, har även upptagits till behandling frågan om tingsnotariernas och tingsnotarieaspiranternas löneställning. Motionärerna anföra härom bland annat följande:

Även sedan lönerna förbättrats och, såsom i den nu föreliggande propositionen skett, den princip fastslagits, att all för domsagornas skötsel erforderlig arbetskraft skall avlönas, framgår av lönebeloppen till tingsnotarierna ännu i årets proposition, att den under sportelsystemets hägn ingrodda uppfattningen att notarierna i själva verket utföra ett arbete i eget utbildningsintresse alltjämt fortlever och inverkar på lönesättningen. I själva verket torde det icke kunna sägas om tingsnotarierna mera än om andra stats-

tjänstemän i motsvarande åldersklasser, att de arbeta för egen utbildning. Det arbete de utföra är absolut nödvändigt för domsagornas behöriga skötsel. I stadsdomstolarna utföres motsvarande arbete regelmässigt av ordinarie arbetskraft i rådmans-, assessors- eller stadsnotarieställning.

Sedan förra årets riksdag fastslagit grunderna för domsagornas löne-reglering, däribland även tingsnotariernas löneställning, kan det icke heller ifrågakomma att i år motionsvis påyrka någon rubbning i vad som redan beslutats. Men när riksdagen nu går att godkänna själva löne-regleringen, torde det vara på sin plats, att erinran göres därom att denna för tingsnotariernas del icke kan betraktas som definitiv.

Att goda löner tillerkänts de ordinarie domarna är icke allt som behövs för domarkårens tillfredsställande rekrytering. Det har ofta framhållits, att det ligger i statens eget intresse, att tillträdet till domarbanan underlättas för aspiranter, som äro ekonomiskt beroende av att de erhålla full betalning för utfört arbete, så att domarämbetena icke förbehållas personer från mera burgna hem. Ur denna synpunkt är det av vikt, att underbetalningen av de unga under de första arbetsåren upphör och dessa erhålla en löneställning fullt motsvarande det utförda arbetet.

Det skulle sakna praktisk betydelse att nu i detalj angiva den utveckling av löne-regleringen för tingsnotarierna och tingsnotarieaspiranterna, vilken framstår såsom önskvärd. Undertecknade åsyfta med motionen allenast att uppnå ett uttalande av riksdagen, att en revision av nämnda tjänstemäns löneställning inom relativt kort tid kan visa sig behöfvlig.

Till utskottet har från Sveriges yngre juristers förening inkommit en skrivelse, i vilken framförts vissa önskemål beträffande löne-regleringen för notarierna.

Förslaget till domsagostadga.

Under hösten 1942 har inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria med utkast till domsagostadga (justitiedepartementets promemorior 1942: 6), varöver efter remiss yttranden avgivits av samtliga hovrätter ävensom styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen yngre jurister vid Svea hovrätt, föreningen yngre jurister under Göta hovrätt och Sveriges yngre juristers förening. Utkastet har därefter gjorts till föremål för översyn. Det i anledning härav upprättade förslaget har fogats vid det propositionen bilagda utdraget av statsrådsprotokollet såsom Bilaga B, till vilken bilaga utskottet hänvisar.

Föredragande departementschefen har beträffande förslaget till domsagostadga anfört bland annat följande:

»I förslaget ha till skillnad från gällande stadga upptagits bestämmelser (2 §) om tillsättning av häradshövdingämbeten. I domsagopropositionen framhölls, att övervägande skäl syntes tala för att bibehålla hovrätterna vid deras nuvarande rätt att avgiva förslag till återbesättande av sådana ämbeten. Den nuvarande ordningen kunde emellertid icke anses tillfredsställande ur den synpunkten, att hovrätternas förslag i regel bleve utan betydelse, enär de mest meriterade sökandena brukade anmäla sig direkt hos

Kungl. Maj:t. Det syntes därför böra övervägas, huruvida icke en ändring borde ske i så måtto, att rätten att göra ansökan direkt hos Kungl. Maj:t, vilken nu ansågs böra tillkomma ordinarie innehavare av domarämbete, på lämpligt sätt inskränktes. Riksdagen ansåg för sin del, att häradshövdingämbeten borde utan undantag sökas hos Kungl. Maj:t och att sålunda hovrättsförslagen borde avskaffas. För att tillgodose det behov, som avsetts med hovrättsförslagen, kunde det enligt riksdagens mening vara lämpligt att Kungl. Maj:t innan ärendet avgjordes inhämtade yttranden från hovrätternas presidenter.

Enligt min mening tala starka skäl för hovrättsförslagets bibehållande. Det syfte riksdagen velat vinna synes bliva tillgodosett, om rätten att söka häradshövdingämbete direkt hos Kungl. Maj:t i huvudsak avskaffas. Denna rätt torde böra tillkomma endast vissa högt kvalificerade ämbetsmän i förtroendeställning, såsom riksdagens ombudsmän, justitiekanslern samt statssekreterare och expeditionshefer. I vissa fall kan det vara lämpligt att efter det hovrättsförslag avgivits inhämta yttrande från övriga hovrätter eller hovrättspresidenter eller någon av dem beträffande de sökande. Här åsyftas bl. a. det fall att en sökande, vilken tillhör eller lyder under viss hovrätt, ansöker om ett häradshövdingämbete under en annan hovrätt.

Enligt förslaget till domsagostadga skall i överensstämmelse med riksdagens beslut tingsdomare utnämnas eller förordnas av Kungl. Maj:t (3 §). Tingsdomarna äro avsedda att ersätta de nuvarande biträdande domarna och assessorssekreterarna. Förordnande skall i regel meddelas för en tid av tre år. Till tingsdomare synes företrädesvis böra utses assessor i hovrätt. Vikarie för tingsdomare skall enligt förslaget förordnas av hovrätt, vilken även har att besluta om befattningens uppehållande då den icke är tillsatt (30 §).

Enligt kungörelse den 22 juni 1939 (nr 340) är assessor icke skyldig att framför yngre assessor mottaga förordnande såsom domhavande eller biträdande domare under längre tid än sammanlagt två år. I domsagopropositionen framhölls, att assessor i hovrätt borde vara pliktig att mottaga förordnande som tingsdomare samt att frågan, huruvida sådan skyldighet skulle vara tidsbegränsad, syntes böra bliva föremål för ytterligare övervägande. Riksdagen anförde, att skäl talade för att den nuvarande tidsbegränsningen borttoges.

Enligt min mening böra hovrättsassessorerna vara pliktiga att utan tidsbegränsning mottaga förordnanden av ifrågavarande slag. Tidsbegränsningens avskaffande torde i praktiken icke bliva av någon större betydelse, bl. a. med hänsyn till att tingsdomarbefattningarna komma att successivt besättas med ordinarie innehavare. Beträffande av hovrätt meddelade vikariatsförordnanden synes i kontrollsyfte den begränsningen böra gälla, att assessor, vilken innehaft förordnande att förvalta häradshövdingämbete eller att tjänstgöra som tingsdomare under sammanlagt tre år, må av hovrätten meddelas ytterligare dylikt förordnande endast under förutsättning att annan assessor, som kan anlitas för uppgiften, icke finnes att tillgå eller ock

Kungl. Maj:t för särskilt fall lämnat sitt medgivande därtill. En bestämmelse härom har upptagits i förslaget till domsagostadga (32 §). Skyldighet för assessor att i nu nämnd omfattning mottaga förordnanden av ifrågavarande slag synes lämpligen böra föreskrivas i hovrätternas arbetsordningar.

Riksdagen har ansett, att av tiden för tingsmeritering sex månader må kunna fullgöras genom viss tjänstgöring hos åklagare. I förslaget har i anledning härav upptagits ett stadgande (20 §), att med tjänstgöring i domsaga må till en tid av högst sex månader likställas väl vitsordad tjänstgöring såsom biträde åt landsfogde eller förste stadsfiskalen i Stockholm. I överensstämmelse med vad riksdagen förordnat har i förslaget till domsagostadga föreskrivits (9 §), att samtliga tjänster såsom domsagobiträden skola tillsättas av hovrätten efter förslag av häradshövdingen.»

I likalydande motionerna I: 254 och II: 364 hemställas, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om sådana ändringar i förslaget till domsagostadga:

att ansökan om häradshövdingeämbete skall göras direkt hos Kungl. Maj:t;
att tingsnotarieaspirant och tingsnotarie skola antagas av häradshövding samt

att domsagobiträde skall tillsättas av häradshövdingen.

I förenämnda skrivelse från Sveriges yngre juristers förening har anhållits att motionärernas förslag beträffande anställningen av biträdespersonal måtte av utskottet avstyrkas.

Häradsrätterna: Omkostnader.

Enär häradshövdingarna sedan gammalt haft att själva svara för de förvaltningskostnader i domsagorna som icke bäras av de tingshusbyggnadsskyldige, ha, fränsett anlagen till reseersättningar och till nya fastighetsböcker för landet, några medel till omkostnader för domsagoförvaltningen hittills icke funnits anvisade å riksstaten. I samband med att häradshövdingarnas sportler indragas till statsverket skola icke blott de av dem bestridda förvaltningsutgifterna utan jämväl vissa utgifter, som för närvarande bekostas av de tingshusbyggnadsskyldige, övertagas av statsverket.

Närmare bestämmelser rörande fördelningen av kanslikostnaderna i domsaga mellan statsverket och de tingshusbyggnadsskyldige ha meddelats i lagen den 18 juli 1942 (nr 658) om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli. Enligt 1 § denna lag, som skall träda i kraft den 1 juli 1943, åligger det tingslag att bekosta erforderliga lokaler för domsagas kansli jämte möbler och andra dylika inventarier ävensom uppvärmning, belysning och städning av lokalerna. Övriga kostnader för domsagas kansli, såsom för skrivmaskiner, skrivmaterialier och andra dylika förbrukningsartiklar, inbindning av domböcker och protokoll samt telefon, bestridas av statsverket.

I domsagopropositionen har, med utgångspunkt från sagda bestämmelser,

det årliga anslagsbehovet till häradsrätternas omkostnader beräknats till 390,000 kronor.

Rörande den närmare beräkningen av de olika utgiftsposterna hänvisas till domsagopropositionen sid. 94—95.

1942 års riksdag fann ej anledning till erinran mot den sålunda gjorda beräkningen men förutsatte, liksom beträffande avlöningskostnaderna, att en närmare prövning av de olika beloppen skulle ske vid fastställande av staten för budgetåret 1943/44. Riksdagen påpekade emellertid, att ett till bokinköp för domsagorna beräknat belopp, 10,000 kronor, förefölle vara väl knappt tilltaget.

I sina förut omförmälda skrivelser med anslagsäskanden ha Svea och Göta hovrätter samt hovrätten över Skåne och Blekinge verkställt beräkningar rörande anslagsbehovet till omkostnader under nästa budgetår för de under respektive hovrätter lydande domsagorna. Hovrätten för Övre Norrland har beträffande anslagsbehovet till omkostnader vid domsagorna under denna hovrätt, liksom beträffande avlöningskostnaderna, endast hänvisat till redan föreliggande utredning i ämnet.

Föredragande departementschefen har anfört:

»Den i domsagopropositionen gjorda beräkningen rörande de årliga omkostnaderna i domsagorna torde kunna läggas till grund för anslagsberäkningen för nästa budgetår. Med hänsyn till riksdagens uttalande rörande det för bokinköp avsedda beloppet och då man dessutom under första övergångsåret torde böra räkna med en del mindre utgifter av engångsnatur, synes anslagssumman emellertid böra höjas med förslagsvis 20,000 kronor till 410,000 kronor.»

Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier, m. m.

Vid domsagoförvaltningens förstatligande kommer statsverket att åsamkas vissa engångskostnader för inlösen av kontorsmaskiner, huvudsakligen skrivmaskiner, samt skriv- och kontorsmateriel i övrigt. 1937 års domsagoutredning beräknade dessa utgifter till 150,000 kronor. I domsagopropositionen ansågs detta belopp tillräckligt (sid. 97).

Häradshövdingarna i rikets domsagor ha efter anmodan till justitiedepartementet inkommit med närmare uppgifter rörande de inventarier som kunna ifrågakomma till inlösen. Såvitt angår förefintliga kontorsmaskiner ha de lämnade uppgifterna varit föremål för bearbetning inom generalpoststyrelsens upphandlings- och förrådsavdelning, varvid verkstälts en approximativ värdering av dessa maskiner efter samma principer som de, vilka år 1941 tillämpats vid statsverkets inlösen av motsvarande maskiner å landsfiskalskontoren. Därvid har förutsatts att endast skriv- och räknemaskiner samt dupliceringsmaskiner skola inlösas, medan däremot inlösen av dikteringsapparater ansetts icke böra komma i fråga. På grundval av den sålunda verkställda värderingen och med hänsyn jämväl till inträffad värdestegring

å kontorsmaskiner kan, enligt vad i propositionen anförts, det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet uppskattas till i runt tal 125,000 kronor. Värdet av övriga kontorsutensilier samt skrivmateriel o. dyl. har av härads-hövdingarna själva beräknats till i runt tal 50,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för inlösen av inventarier m. m. krävas 175,000 kronor, vilket belopp enligt propositionen torde böra anvisas som förslagsanslag.

Vattendomstolarna: Avlöningar.

Den 9 juni 1939 har Kungl. Maj:t fastställt följande personalförteckning för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40.

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad.
4 vattenrättsdomare	B 2
6 vattenrättsingenjörer	A 30
4 kontorsbiträden	A 4
Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20:	
1 vattenrättsingenjör	Eo 30.

Av de i personalförteckningen upptagna tjänstemännen å ordinarie stat äro anställda vid en var av vattendomstolarna en vattenrättsdomare och ett kontorsbiträde, vid Norrbygdens vattendomstol två vattenrättsingenjörer samt vid Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar gemensamt fyra vattenrättsingenjörer. Den i personalförteckningen upptagne extra ordinarie vattenrättsingenjören är anställd vid Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar gemensamt.

Såsom icke-ordinarie befattningshavare äro vidare anställda vid Norrbygdens vattendomstol en vattenrättssekreterare samt vid envar av Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar en vattenrättssekreterare och en vattenrättsamanuens. Vid Söderbygdens vattendomstol må dock anställas mer än en vattenrättsamanuens under förutsättning att härigenom icke uppkommer ökad kostnad för statsverket. Förutom till nu nämnda icke-ordinarie befattningshavare har alltsedan budgetåret 1936/37 medel beräknats till en biträdande vattenrättssekreterare, avsedd för vattendomstolarna gemensamt. Medelsanvisningen för detta ändamål möjliggjorde ursprungligen anställande av dylik vattenrättssekreterare under hela året, men från och med budgetåret 1941/42 inskränktes medelsanvisningen till belopp, motsvarande avlöning till en biträdande vattenrättssekreterare under allenast halva året. Före sistnämnda budgetår fanns vattenrättsamanuens anställd, förutom vid en var av de tre sydliga vattendomstolarna, jämväl vid Norrbygdens vattendomstol (jfr II ht 1941 sid. 44).

Jämlikt 49 § 3 mom. 2. civila avlöningsreglementet äger vattenrättsdomare uppbära avlöningsförstärkning med 1,500 kronor för år. Vattenrättssekrete-

rarbefattningarna äro att anse såsom arvodestjänster. Då biträdande vattenrättssekreterare förordnats, har ersättningen hittills alltid bestämts att utgå efter 21 löneklassen.

I skrivelse, dagtecknad i oktober 1942, ha rikets vattenrättsdomare gjort framställning om löneförbättring för vattenrättsdomarna genom förhöjning av den till dem utgående avlöningsförstärkningen. Under hänvisning till att spörsmålet om häradshövdingarnas inplacering i gällande avlöningsreglemente blivit löst vid 1942 års riksdag uttalas i skrivelsen att frågan om vattenrättsdomarnas avlöningsförmåner skäligen syntes böra bliva föremål för omprövning. Lönenivån borde stå i rättvist och lämpligt förhållande till de för häradshövdingarna fastställda löneförmånerna. För en dylik omprövning talade också det förhållandet, att vattendomstolarnas arbete i hög grad ökats efter det vattenrättsdomarnas löneställning senast reglerats. I fortsättningen erinras, att vattenrättsdomarnas lönenivå vid jämförelse med den för häradshövdingarna beslutade lönesättningen ligger 250 kronor över lönen i domsaga hänförd till lönegrupp II men 1,000 kronor under lönen i nästföljande grupp, 2,250 kronor under lönen i lönegrupp IV, som omfattar det procentuellt största antalet domsagor, samt 3,500 kronor under lönen i lönegrupp V. Vattenrättsdomarna ansåge sig i lönehänseende böra likställas med häradshövding i domsaga inom lönegrupp V, ehuru de likväl tills vidare funne sig kunna åtnöjas med att i sådant hänseende jämföras med häradshövding i domsaga inom närmast lägre lönegrupp. I överensstämmelse härmed hemställdes, att den vattenrättsdomare tillkommande avlöningsförstärkningen måtte fastställas till 3,750 kronor samt att den härigenom skedda löneregleringen måtte träda i kraft från och med den 1 juli 1943.

Över vattenrättsdomarnas framställning ha utlåtanden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden och vattenöverdomstolen.

Statskontoret har därvid erinrat, att 1937 års domsagoutredning, vars förslag legat till grund för den vid 1942 års riksdag genomförda löneregleringen för domsagopersonalen, beträffande häradshövdingarna anfört, att en ungefärlig paritet med avlöningsställningen för andra underrättsordförande borde eftersträvas, därvid närmast borgmästarna i de större städerna och vattenrättsdomarna komme i fråga för jämförelse. Vad utredningen föranledde ingen invändning från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida. Då sålunda häradshövdingarnas löneställning avvägs med hänsyn till de avlöningsförmåner, som vid ifrågavarande tidpunkt tillkommo vattenrättsdomarna, ansåge statskontoret, att redan av denna anledning anspråk på ökade förmåner för vattenrättsdomarna icke kunde grundas på sagda lönereglering. Statskontoret har vidare fäst uppmärksamheten på att, ehuru väl häradshövdingarna genom 1942 års riksdagsbeslut erhållit en i jämförelse med det allmänna löneläget inom civilförvaltningen särdeles gynnsam löneställning, regleringen dock torde få anses ha i stort sett inneburit en sänkning av häradshöv-

dingarnas tidigare lönenivå. Denna sänkning av häradshövdingarnas lönestandard syntes statskontoret göra det än ogörligare att taga lönerregleringen till intäkt för en ökning av vattenrättsdomarnas förmåner. På grund av det anförda och då statskontoret ej heller i övrigt funnit skäl föreligga för tillmötesgående av framställningen, har ämbetsverket avstyrkt bifall till densamma.

Allmänna lönenämnden åter har med utgångspunkt från vad i framställningen anförts uttalat, att den beslutade lönerregleringen för häradshövdingarna skäligen borde medföra förhöjning av vattenrättsdomarnas löneställning. Lönenämnden ansåge sig därför böra tillstyrka, att vattenrättsdomarnas avlöningsförstärkning från och med den 1 juli 1943 finge utgå med något högre belopp än för närvarande. Enligt lönenämndens mening skulle en lämplig avvägning åvägabringas, därest avlöningsförstärkningen för vattenrättsdomare bestämdes till 2,500 kronor eller samma belopp, som gäller för häradshövding i lönegrupp III.

Vattenöverdomstolen har uttalat, att vattenrättsdomarnas löneförmåner borde fastställas till sådan nivå, att man i konkurrens med andra domartjänster erhöle tillräckligt kvalificerade krafter för ifrågavarande befattningar. Rekryteringen av vattenrättsdomarna torde huvudsakligen komma att ske bland revisionssekreterarna, vilka sålunda efter att ha tjänstgjort sina år i nedre justitierevisionen finge att välja mellan häradshövding- och vattenrättsdomarbefattningarna. Den arbetsbörda och det ansvar, som åvilade vattenrättsdomarna, syntes närmast kunna jämföras med förhållandena i de största domsagorna. Att arbetsbördan nådde en sådan storleksordning berodde bland annat därpå, att en betydande procent av vattenmålen vore av synnerligen stor omfattning med så gott som hela den jordägande befolkningen i en vidsträckt bygd såsom parter. I vattenmålen förekomme även till avgörande frågor av utomordentligt invecklad beskaffenhet, vilka ställde stora krav på domarens omdöme. Vidare kunde framhållas, att domar i vattenmål icke kunde revideras i samma omfattning som domar i andra mål. Endast därest överinstanserna så omorganiserades, att personer med kvalificerad teknisk sakkunskap ställdes till deras förfogande såsom domstolsledamöter, samt överinstanserna i stor utsträckning bereddes tillfälle till syn på stället, skulle en revision av sådan omfattning vara tänkbar. Härigenom ökades ytterligare det ansvar, som vilade å vattenrättsdomarnas axlar. Vattenöverdomstolen ansåge det icke vara möjligt att erhålla tillräckligt kvalificerade vattenrättsdomare, såvida de ej i lönehänseende jämställdes åtminstone med häradshövdingarna i domsagor inom lönegrupp IV och man sålunda kunde påräkna att till vattenrättsdomare erhålla de dugligaste revisionssekreterarna.

Vattenöverdomstolen framhåller vidare, att för ifrågavarande befattningar erfordras en speciell och svårförvärvad sakkunskap.

Under åberopande av vad sålunda anförts har vattenöverdomstolen tillstyrkt, att avlöningsförstärkningen för vattenrättsdomare bestämmes till minst 3,750 kronor.

Beträffande ifrågavarande anslag föreligger vidare till bedömande frågan om förstärkning av arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol. På grund av den stora arbetsbördan vid denna vattendomstol har Kungl. Maj:t, sedan förevarande anslagsfråga senast var föremål för riksdagens prövning, vid upprepade tillfällen lämnat medgivande till dylik förstärkning. Genom särskilda beslut den 22 maj och den 2 oktober 1942 har sålunda vattenöverdomstolen bemyndigats att förordna biträdande vattenrättssekreterare vid nämnda vattendomstol under sammanlagt högst sex månader av innevarande budgetår. Hela det för dylikt ändamål anvisade beloppet, som varit avsett för vattendomstolarna gemensamt, har sålunda tagits i anspråk för Norrbygdens vattendomstol. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 februari 1943 med anlitande av andra huvudtitelns anslag till extra utgifter ställt medel till samma vattendomstols förfogande *dels* för avlönande under tiden den 1 mars—den 30 juni 1943 av en vattenrättsmannens *dels ock* för bestridande under första halvåret 1943 av kostnader för tillfällig skrivhjälp. Till grund för Kungl. Maj:ts berörda beslut ha legat framställningar från *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol* i skrivelser den 7 april, den 20 juli och den 22 december 1942. I dessa skrivelser har till stöd för framställningarna åberopats den betydande arbetsbördan vid vattendomstolen. I skrivelsen den 7 april 1942 anfördes bland annat, att arbetsbördan vid domstolen nödvändiggjorde att mål i större omfattning än som dittills skett handlades av särskild ordförande. Därvid syntes i regel vattenrättssekreteraren höra anlitas. Den ökning i vattenrättssekreterarens arbetsuppgifter, som bleve en följd av hans självständiga handläggning av mål, föranledde att vattenrättssekreteraren måste få möjlighet att avlasta en del av sina uppgifter å en biträdande sekreterare.

I vattenrättsdomarens framställning den 20 juli 1942 underströks särskilt nödvändigheten att på kortast möjliga tid genomföra för kraftförsörjningen i riket betydelsefulla större vattenkraftanläggningar och sjöregleringar. De anspråk som därvid ställdes på vattendomstolen från kraftproducenternas sida syntes alltmer växa samtidigt som omfattningen av de ersättningsfrågor och andra tvisteämnen vattendomstolen hade att behandla ökades.

I framställningen den 22 december 1942 åberopades i huvudsak den tidigare förebragta utredningen rörande arbetsbördan.

Frågan om förstärkning av arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol har även upptagits till behandling av *vattenfallsstyrelsen*, som uttalat såsom sin mening att arbetskrafterna vid vattendomstolen snarast måste förstärkas, därvid styrelsen tänkt sig antingen inrättandet av en särskild vattendomstol för handläggande av vissa grupper av mål eller av mål från vissa vattenområden, eller ock tillsättande av en biträdande vattenrättsdomare, en biträdande vattenrättssekreterare och eventuellt en biträdande vattenrättsingenjör.

I infortrat utlåtande har *vattenöverdomstolen*, efter hörande av vederbörande vattenrättsdomare, uttalat att arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol snarast möjligt borde förstärkas på det sätt, att en biträdande vattenrättsdomare förordnades av vattenöverdomstolen (jfr statsut-

skottets utlåtande nr 2/1942 sid. 12) att i ordinarie vattenrättsdomarens ställe handlägga vissa mål. Den tid, under vilken behovet av en biträdande vattenrättsdomare föreläge, torde, såvitt för närvarande kunde bedömas, kunna beräknas till återstoden av innevarande och hela nästkommande budgetår. Förutom en biträdande vattenrättsdomare torde tidvis böra anlitas en biträdande vattenrättsingenjör med sakkunskap i vattenbyggnadsfrågor. Om arbetskrafterna på detta sätt förstärktes, syntes behov av ytterligare förordnande av biträdande vattenrättssekreterare ej föreligga. Beslut i ärendet torde böra i vanlig ordning meddelas av vattenöverdomstolen efter hemställan av vattendomstolen. Frågan om avlöningsförmåner åt de förordnade syntes böra upptagas till prövning i ett senare sammanhang.

Föredragande departementschefen har anfört bland annat följande:

»Vid den år 1942 beslutade löne regleringen för häradshövdingarna ha statsmakterna icke prövat frågan om förhållandet mellan vattenrättsdomarnas och häradshövdingarnas avlöningsförmåner. Vid oförändrad lönenivå för vattenrättsdomarna skulle dessa bliva jämställda med häradshövdingarna i de mindre domsagorna, oaktat vattendomstolarna — såsom närmare utvecklats från såväl vattenrättsdomarhåll som av vattenöverdomstolen — i fråga om arbetets omfattning och det domaren åvilande ansvaret närmast äro jämförliga med de största domsagorna i riket. De senaste årens lagstiftning på vattenrättens område — angående grundvatten, tillfällig vattenreglering och vattenförening — ha för vattendomstolarna medfört en avsevärd arbetsökning. Med hänsyn till de stora krav på juridisk insikt och praktiskt omdöme, som måste ställas på vattenrättsdomarbefattningarnas innehavare, är det angeläget att synnerligen dugliga domarkrafter kunna påräknas för dessa befattningar. Därest vattenrättsdomarna i lönehänseende bliva jämställda med häradshövdingarna i de mindre domsagorna, föreligger allvarlig risk för att så ej blir fallet. Den anpassning av vattenrättsdomarnas löneställning, som med hänsyn härtill framstår som en nödvändig konsekvens av regleringen av häradshövdingarnas löneförmåner, torde ej böra uppskjutas. Enligt min mening bör avlöningsförstärkningen till vattenrättsdomarna bestämmas till samma belopp, som häradshövding i domsaga, hänförd till lönegrupp IV, äger åtnjuta, eller sålunda 3,750 kronor. För vattenrättsdomare synas böra gälla samma inskränkningar i fråga om rätten att innehava enskilda uppdrag som föreslagits beträffande häradshövding.

Sedan budgetåret 1941/42 har såsom i det föregående nämnts medelsanvisningen till biträdande vattenrättssekreterare begränsats till hälften mot tidigare samt vattenrättsamanuensbefattningen vid Norrbygdens vattendomstol indragits. Dessa personalinskränkningar, som vidtagits i besparingssyfte, voro av provisorisk natur. De nya arbetsuppgifter, som genom de senare årens lagstiftningsåtgärder tillförts vattendomstolarna, i förening med det på grund av krisförhållandena påskyndade utbyggandet av landets vattenkrafttillgångar ha medfört en betydande ökning av arbetsbördan vid vattendomsto-

larna, särskilt vid Norrbygdens vattendomstol. Det har därför, såsom förut nämnts, blivit nödvändigt att med anlitan av andra huvudtitelns anslag till extra utgifter redan under innevarande budgetår anvisa medel till förstärkning av arbetskrafterna vid nämnda vattendomstol. På grund härav och då, såsom av den i ärendet förebragta utredningen framgår, en snabb handläggning vid vattendomstolarna under nuvarande förhållanden är av den största betydelse för förbättringen av rikets kraftförsörjning, torde under nästa budgetår en återgång böra ske till den tidigare personalorganisationen. Medel till biträdande vattenrättssekreterare böra sålunda åter beräknas för helt år och vattenrättsamanuensbefattningen vid Norrbygdens vattendomstol bör återbesättas. Den extraordinära arbetsanhopningen vid nämnda vattendomstol nödvändiggör dessutom, att biträdande vattenrättsdomare förordnas därstädes under hela nästa budgetår. Tidvis erfordras härjämte en biträdande vattenrättsingenjör (s. k. särskild vattenrättsingenjör). Slutligen torde för vattendomstolarna gemensamt böra anvisas ett belopp till extra skrivhjälp, förslagsvis motsvarande avlöning till ett extra skrivbiträde.

Arvode till den biträdande vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol torde böra fastställas till så stort belopp, att arvodet kommer att motsvara lön enligt 30 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Om så befinnes erforderligt för undvikande av löneminskning för befattningshavare, som finnes böra förordnas å tjänsten, synes dessutom Kungl. Maj:t böra kunna tillerkänna den förordnade ett personlig lönetillägg å högst 1,000 kronor.

Vad härefter angår anslagsberäkningen bör vid bifall till förslaget om förhöjning av vattenrättsdomarnas avlöningsförstärkning anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med 9,000 kronor till 161,700 kronor. Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, nu uppförd med 9,000 kronor, erfordras ej någon ändring. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör i enlighet med vad i det föregående anförts höjas med kostnaderna för en biträdande vattenrättsdomare (15,200), en biträdande vattenrättssekreterare under ett halvt år (3,800), en vattenrättsamanuens vid Norrbygdens vattendomstol (5,300) samt extra skrivhjälp (2,400), sammanlagt 26,700 kronor. Posten beräknas alltså till 116,700 kronor.

Enligt beslut av 1942 års riksdag bemyndigades Kungl. Maj:t att under budgetåren 1941/42 och 1942/43 i mån av behov medgiva överskridande av förevarande anslagspost för bestridande av vikariatsersättning åt s. k. särskild vattenrättsingenjör (jfr riksdagens skrivelse nr 2/1942 sid. 9). Rörande behovet att för ifrågavarande ändamål överskrida posten torde få hänvisas till den utredning i ämnet, som verkställdes i en till statsutskottet vid nämnda riksdag under hand ingiven promemoria (statsutskottets utlåt. nr 2/1942 sid. 12 f.). Då behovet är stadigvarande, och ifrågavarande kostnader icke ens tillnärmelsevis låta sig beräkna på förhand, torde bemyndigandet i fortsättningen böra gälla tills vidare.

Anslagsposten till rörligt tillägg kan med hänsyn bland annat till

belastningen under sistförflutna budgetåret nedsätts med 5,700 kronor till 30,600 kronor.

Anslaget i dess helhet skulle alltså uppföras med (161,700 + 9,000 + 116,700 + 30,600) 318,000 kronor.»

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Till följd av löneregleringen för domsagopersonalen kan enligt vad i propositionen anföres detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 740,000 kronor, sänkas med 661,000 kronor, motsvarande nu utgående dyrtidstillägg till härads hövdingar och domsagonotarier samt inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga (jfr domsagoprop. sid. 96). För nästa budgetår skulle anslaget alltså upptagas med 79,000 kronor.

Beträffande frågan om förändring till ordinarie tjänster av befattningarna såsom ordförande å hovrättsdivision delar utskottet den av departementschefen uttalade uppfattningen att otvivelaktigt starka skäl tala för en sådan åtgärd. Såsom i motionen I: 243 framhålles, ställas redan enligt gällande rättegångsordning å innehavarna av ifrågavarande chefsbefattningar stora krav i fråga om skicklighet och erfarenhet, och dessa krav komma att ökas vid den nya rättegångsbalkens ikraftträdande, då förhandlingarna i hovrätten i regel bliva muntliga. Uppenbart är det därför av största vikt att sörja för en fullt tillfredsställande rekrytering av divisionsordförandeposterna redan nu. En sådan rekrytering torde förutsätta att divisionsordförandena erhålla en högre tjänsteställning samt en däremot svarande avlöning. Av vikt är att en dylik förändring av ordförandebefattningarna icke genomföres på sådant sätt att resultatet allenast blir en förbättrad löneställning för de äldsta hovrättsråden i tur efter anciennitet, utan bör syftet vara att tillföra hovrätterna en kvalitativ förstärkning. Med hänsyn till de av chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen uttalade principerna för lönespörsmålen behandling vid årets riksdag har utskottet emellertid ansett sig icke kunna förorda bifall till motionen. Däremot vill utskottet förorda att en omorganisation av divisionsordförandebefattningarna efter antydda principer måtte genomföras så snart ske kan.

Utskottet.

Vad angår assessorerna har man, då det gäller att beräkna hur många sådana befattningshavare som erfordras, att taga hänsyn till icke blott hovrätternas behov av vikarier för tjänstlediga hovrättsråd utan även behovet av assessorer för förordnanden i nedre justitierevisionen och för offentliga uppdrag. Däremot saknas anledning att i detta sammanhang räkna med de assessorer som förordnas till tingsdomare, enär de erhålla extra ordinarie anställning vid häradsrätterna.

I hovrätternas personalförteckning böra tydligen icke upptagas flera assessorer än som äro avsedda för tjänstgöring i hovrätterna. Bestämmandet av detta antal synes såvitt möjligt böra ske efter en för samtliga hovrätter en-

hetlig beräkningsgrund. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om ett uttalande av 1942 års riksdag vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med förslag till rättegångsbalk. I sitt av riksdagen uti denna del godkända utlåtande i ärendet framhöll första särskilda utskottet vikten av att ledamotsplatser reserverades för assessorer och föreslog att minimiantalet hovrättsråd å varje division skulle bestämmas till tre. Den lämpligaste sammansättningen av en ordinär hovrättsdivision torde i allmänhet vara tre hovrättsråd och två assessorer, och detta svarar även mot vad som för närvarande normalt torde vara förhållandet. Det skulle med hänsyn härtill kunna ifrågasättas att successivt genomföra en minskning av antalet hovrättsrådsämbeten. Då emellertid för närvarande icke med bestämdhet kan beräknas hur många divisioner och följaktligen ej heller hur många hovrättsråd som bliva behöfliga efter rättegångsreformens genomförande, synes det ej lämpligt att redan nu verkställa en sådan förändring, vilken ju utan samtidigt inrättande av ordinarie assessorstjänster skulle leda till en avsevärd försämring av beföringsmöjligheterna för domaraspiranter. Då antalet hovrättsrådsämbeten således föreslås skola bibehållas oförminskat, förutsätter emellertid utskottet, att nyssnämnda proportion mellan de å division tjänstgörande hovrättsråden och assessorerna såvitt möjligt bibehålles. Då utskottet alltså räknar med endast tre tjänstgörande hovrättsråd å varje division, bör enligt utskottets mening i hovrätternas personalförteckning upptagas, för Svea hovrätt 16, för Göta hovrätt 8, för hovrätten över Skåne och Blekinge, vars arbetskrafter efter tillkomsten av den extra ledamot som föreslagits kunna sägas motsvara två och en halv divisioner, 5 samt för hovrätten för Övre Norrland 2 assessorer. Den omständigheten att å vissa hovrättsdivisioner för närvarande tjänstgöra flera än tre hovrättsråd bör ej föranleda ändring i vad sålunda föreslagits men måste givetvis beaktas vid beräkningen av anslagsposterna i hovrätternas avlöningsstat, vilket även skett i Kungl. Maj:ts förslag.

Behovet av assessorer för förordnanden i nedre justitierevisionen och för offentliga uppdrag skall enligt Kungl. Maj:ts förslag tillgodoses genom att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att utöver vad som angivits i personalförteckningen förordna högst 50 assessorer. Detta antal torde med hänsyn till den av utskottet ovan förordade höjningen av antalet assessorer i personalförteckningen kunna minskas till 45. Då förordnandena i nedre justitierevisionen uppenbart icke kunna begränsas genom någon på förhand fixerad siffra måste strävandena till begränsning helt inriktas på det antal assessorer, som tages i anspråk för offentliga uppdrag. Som en lämplig anordning i detta syfte vill utskottet förorda, att anlitaandet av assessorer för uppdrag utanför domstolarna göres beroende av en central kontroll. Av Kungl. Maj:t eller departementschef i annat departement än justitiedepartementet för assessor meddelat förordnande å offentligt uppdrag synes därför böra föregås av gemensam beredning med chefen för detta departement. Genom den föreslagna kontrollen vinnes även den fördelen, att det av föreningen yngre jurister under Göta hovrätt framförda önskemålet om en såvitt möjligt proportionell fördelning av uppdragen på assessorer från de olika hovrätterna torde komma att i skäligen utsträckning beaktas.

Vad nu sagts om assessorer gäller också i tillämpliga delar extra ordinarie fiskaler och tingssekreterare. Särskilt beträffande tingssekreterarna är det av vikt att dessa icke ryckas från sitt domsagoarbete annat än vid trängande behov, så att icke på detta område insmyger sig ett hittills okänt vikariats-system.

För den händelse en oförutsedd återgång av assessorer från offentliga uppdrag till domstolsarbete skulle komma i fråga kan detta såsom i propositionen beaktats medföra att assessor med bibehållen assessorslön måste tjänstgöra som fiskal i hovrätt. En lämpligare användning för dylika assessorer skulle erhållas, om en möjlighet öppnades för Kungl. Maj:t att medgiva förordnande av assessor att med bibehållen assessorslön tjänstgöra som tingssekreterare i större domsaga. Utskottet tillstyrker därför att en dylik befogenhet tillerkännes Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang vill utskottet uttala angelägenheten av att vissa minimikrav i fråga om domstolstjänstgöring upprätthållas såsom förutsättning för förordnande till assessor. För närvarande gäller i detta avseende enligt stadgande i hovrätternas arbetsordningar, att hovrätt, där ej särskilda förhållanden till annat föranleda, till assessor må föreslå allenast den, som efter att hava uppehållit befattning såsom fiskal tjänstgjort dels under sammanlagt ett år såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga eller såsom vikarie för häradshövding — däri innefattat jämväl tjänstgöring såsom biträde åt häradshövding vid uppläggande av nya fastighetsböcker — eller såsom vattenrättssekreterare eller såsom ledamot i sådan rådhusrätt i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, dels ock, likaledes under sammanlagt ett år, såsom ledamot i hovrätten. Utöver dessa två års tjänstgöring, ett i underrätt och ett såsom adjungerad ledamot i hovrätt, torde hittills assessor nästan undantagslöst även hava haft minst ett års fiskalsförordnande. Till förebyggande av en ogynnsam utveckling i framtiden i den riktning att hovrättstjänstgöringen under fiskalstiden minskas till förmån för uppdrag utanför domstolarna, vill utskottet förorda, att såsom förutsättning för förordnande till assessor uppställas dels ett års tjänstgöring såsom sekreterare eller därmed likställd tjänstgöring i underrätt efter erhållet fiskalsförordnande, dels två års tjänstgöring såsom fiskal eller adjungerad ledamot i hovrätt, därav minst ett år såsom adjungerad ledamot.

Då den i förenämnda departementspromemoria ifrågasatta förstärkningen av hovrättens över Skåne och Blekinge arbetskrafter med en extra ledamot torde vara erforderlig med hänsyn till den inträdda ökningen av hovrättens arbetsbörda, får utskottet tillstyrka bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva anställande under nästa budgetår av en extra ledamot i nämnda hovrätt utan hinder av att vederbörande anslagspost till icke-ordinarie personal därigenom överskrides.

Enligt 1942 års riksdagsbeslut skulle inom varje hovrätt inrättas extra ordinarie fiskalsbefattningar till så stort antal som motsvarar summan av

antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten. Kungl. Maj:t har härutinnan av anslagstekniska skäl föreslagit den ändringen, att antalet extra ordinarie fiskalsbefattningar i varje hovrätt skall begränsas till vad som motsvarar hovrättens eget behov av fiskaler men att i stället tingssekreterartjänsterna skola göras till extra ordinarie befattningar i samma lönegrad som nyssnämnda fiskalsbefattningar. Mot denna uppdelning av ifrågavarande för fiskaler avsedda extra ordinarie befattningar på hovrätternas och häradsrätternas avlöningsstater är enligt utskottets mening i och för sig intet att erinra. Såsom i propositionen beaktats, uppkomma emellertid vissa spörsmål med avseende å tingssekreterarbefattningarnas infogande i befordringssystemet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle till tingssekreterarbefattning i regel icke förordnas annan än den som innehade befattning som extra ordinarie fiskal i hovrätt. Emellertid torde vid ingången av nästkommande budgetår till innehavare av befattningarna som extra ordinarie fiskal allmänt komma att förordnas fiskaler, som redan fullgjort tjänstgöring som domsagosekreterare ofta under längre tid än den stadgade maximitiden av tre år, och även för framtiden har man att räkna med att tingssekreterarbefattningarna icke kunna rekryteras med extra ordinarie fiskaler utan att befordringsgången måste bli den motsatta, d. v. s. att till extra ordinarie fiskaler regelmässigt komma att förordnas sådana förutvarande extra fiskaler som efter fullgjord tingssekreterartjänstgöring återvända till hovrätten för fortsatt fiskalstjänstgöring och adjunktion. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola hovrätterna för beredande av extra ordinarie anställning åt befattningshavare, som innehaft förordnande såsom tingssekreterare, äga att i den mån så erfordras, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, förordna fiskaler utöver vad som angivits i personalförteckningen, Svea hovrätt högst 3, Göta hovrätt högst 2, hovrätten över Skåne och Blekinge 1 samt hovrätten för Övre Norrland 1. Den sålunda föreslagna marginalen synes för att tillgodose det avsedda syftet böra göras något vidare. Härvid måste emellertid beaktas, att antalet övertaliga extra ordinarie fiskaler icke bör få överstiga vad som ur arbetsynpunkt är erforderligt. Ur denna synpunkt torde hinder icke möta mot att förordna övertaliga extra ordinarie fiskaler intill det antal, som motsvarar antalet extra ordinarie fiskaler, vilka stadigvarande tjänstgöra såsom adjungerade ledamöter i stället för ledamöter som på grund av stadigvarande förordnande såsom revisionssekreterare eller annat stadigvarande uppdrag ej längre tjänstgöra i hovrätten. Uppställes dessutom den begränsningen att till förordnande som övertalig extra ordinarie fiskal får ifrågakomma endast den som fullgjort minst tre års tjänstgöring såsom sekreterare i domsaga, torde någon ytterligare inskränkning beträffande möjligheten att överskrida det i personalförteckningen angivna antalet extra ordinarie fiskaler icke erfordras. Utskottet föreslår alltså den ändring beträffande Anm. 2 till den av Kungl. Maj:t föreslagna personalförteckningen, att hovrätt för att bereda extra ordinarie anställning åt befattningshavare som under sammanlagt minst

tre år innehåft förordnande såsom sekreterare i domsaga eller tingssekreterare eller såsom vikarie för häradshövding eller tingsdomare, må i den mån så erfordras, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, förordna extra ordinarie fiskaler utöver vad i personalförteckningen angivits, dock högst intill det antal som motsvarar antalet extra ordinarie fiskaler vilka innehåva stadigvarande adjunktion för ledamöter med stadigvarande uppdrag utanför hovrätten.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de fiskaler, som icke erhålla extra ordinarie anställning, erhålla ställning såsom extra tjänstemän och inplaceras i lönegraden Ex 20. Mot vad sålunda föreslagits har utskottet icke funnit anledning till erinran. De som antagits till extra fiskaler böra tydligen uppbära lön såsom sådana så länge kvalificerat fiskalsarbete för dem finnes att tillgå. Till extra fiskaler med heltidsavlöning synas emellertid utöver de ständiga vikarierna för tjänstlediga extra ordinarie fiskaler ej böra antagas flera än som motsvarar högst hälften av det antal aspiranter som må anställas i hovrätten, därvid motsvarande minskning av antalet aspiranter äger rum.

Utskottet förutsätter att genom övergångsbestämmelser kommer att fastslås, att de som redan uppflyttats i 21 löneklassen fortfarande få förbli i denna. Även beträffande fiskaler, som ännu kvarstå i 15 löneklassen, torde övergångsbestämmelser böra meddelas så att de icke komma i sämre ställning än om nuvarande lönebestämmelser bibehållits.

För antagande till tingssekreterare böra uppställas samma kompetensvillkor som enligt Kungl. Maj:ts förslag fordras för förordnande såsom extra ordinarie fiskal, d. v. s. förutom fiskalskompetens de tjänstgöringsmeriter som för närvarande fordras för uppflyttning till 21 löneklassen. Finnes fiskal med dessa meriter ej att tillgå, bör tingssekreterartjänsten kunna uppehållas av person som innehåft fiskalsförordnande i hovrätt. Utskottet föreslår följaktligen, att 5 § andra stycket i Kungl. Maj:ts förslag till domsagostadga ändras i överensstämmelse med vad sålunda förordats beträffande kompetensvillkoren för tingssekreterarbefattning. Fiskal, som uppehåller tingssekreterartjänst utan att vara anställd som extra ordinarie, bör liksom för närvarande åtnjuta avlöning motsvarande den han skulle uppburit såsom tjänstgörande extra fiskal i hovrätten.

Beträffande förordnande i anledning av arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker gäller för närvarande, att hovrätten, därest den förordnade vid annan tjänstgöring skulle varit berättigad till avlöning enligt 15 löneklassen, äger bestämma att han skall åtnjuta arvode motsvarande lön enligt nyssnämnda löneklass jämte rörligt tillägg och kristillägg. Detta stadgande föreslås i propositionen ändrat sålunda, att hovrätten skall äga bestämma, att den förordnade skall åtnjuta avlöning och övriga förmåner såsom extra tjänsteman i Ex 20, därest han vid annan tjänstgöring skolat åtnjuta sådana avlöningsförmåner eller eljest med hänsyn till av honom fullgjord tjänstgöring särskilda skäl därtill föranleda. Då det framdeles någon gång torde kom-

ma att inträffa att för förordnande av ifrågavarande slag behöver tagas i anspråk fiskal, som uppbär lön enligt 21 löneklassen, och det för sådant fall bör finnas möjlighet att låta den förordnade bibehållas vid sin löneställning, föreslår utskottet att till ifrågavarande stadgande fogas det tillägg, att därest den förordnade vid annan tjänstgöring skulle varit berättigad till avlöning enligt 21 löneklassen, han må tillerkännas arvode, motsvarande sådan lön jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola assessorerna och fiskalerna vara skyldiga att mottaga förordnanden vid rådhusrätterna. I anslutning till vad propositionen sålunda och i övrigt innehåller beträffande hovrättspersonalens tjänstgöring i stadsdomstolarna har i motionerna I: 253 och II: 363 upptagits frågan huruvida icke tiden skulle vara inne att beträffande rådmantjänsterna föreskriva vad som redan stadgats i fråga om rådhusrätternas assessors- och stadsnotarietjänster, nämligen att till innehavare av sådan befattning icke må utses annan än den som innehaft förordnande som fiskal i hovrätt och som av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande. Utskottet som delar motionärernas uppfattning om gagnet av en växelverkan i utbildningshänseende mellan hovrätter och rådhusrätter i nu angivna hänseende, förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att de kompetenskrav som uppställts för erhållande av assessors- och stadsnotarietjänst vid rådhusrätt måtte utsträckas att gälla jämväl rådmantjänst. Utskottet vill i detta sammanhang understryka angelägenheten av att vederbörande verkligen av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande. Ett sådant omdöme måste tydligen grundas på någon icke allt för kort tids hovrättstjänstgöring.

Till följd av överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning skola vid de tre största hovrätterna nyanställas visst antal biträden. Göta hovrätt har hemställt om anslag till två nya biträdesbefattningar, därav en i lönegraden Eo 9 och en i lönegraden Eo 4. I propositionen har också för Göta hovrätts vidkommande beräknats två befattningar, men i avvaktan på närmare erfarenhet rörande de nya biträdenas arbetsuppgifter ha båda ansetts böra placeras i 4 lönegraden. Med anledning härav har i motionen II: 356 yrkats sådan höjning av anslaget, att en av befattningarna kan placeras i 9 lönegraden. Utskottet finner för sin del icke skäl att nu föreslå någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag i denna del, utan torde någon erfarenhet av den nya ordningen böra avvaktas innan fråga om ändring i lönegradsplacementen för ifrågavarande biträdesbefattning upptages till prövning.

Beträffande domsagornas fördelning på olika avlöningsgrupper och maximumtalet domsagor i varje grupp har utskottet icke varit i tillfälle att ingå i någon närmare granskning av förslaget i denna del. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t ägnar denna fråga fortsatt uppmärksamhet, är icke nu berett att i anledning av motionen II: 365 förordna någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

Vad i propositionen föreslagits rörande övergångsersättning till vissa häradshövdingar har icke givit utskottet anledning till någon erinran.

I de likalydande motionerna I: 253 och II: 363 framhålles att den för tingsnotarierna och tingsnotarieaspiranterna föreslagna löneställningen icke kan betraktas som definitiv utan att en förbättring av densamma är önskvärd, särskilt för att underlätta tillträdet till domarbanan för aspiranter som äro beroende av att de erhålla full betalning för utfört arbete. Frågan om en förbättrad löneställning för nämnda personal har även upptagits av Sveriges yngre juristers förening i en till utskottet ingiven framställning, i vilken föreslagits att tingsnotarierna måtte beredas ställning som extra tjänstemän med placering i så hög lönegrad att avlöningen jämte dyrtidskompensation icke understige 500 kronor per månad. Det torde, såsom motionärerna också förutsatt, icke kunna ifrågakomma att riksdagen nu skulle ingå i förnyad prövning av den vid nästföregående riksdag avgjorda frågan om tingsnotariernas och tingsnotarieaspiranternas löneställning. Utskottet finner emellertid de av motionärerna framförda synpunkterna förtjänta av beaktande.

Beträffande domsagobiträdena förutsattes i 1942 års domsagoproposition att för utbyggande av organisationen skulle gälla en övergångstid av fem år, under vilken tid antalet biträdesbefattningar i högre lönegrader successivt skulle ökas. I enlighet härmed har i den nu föreliggande propositionen uttalats, att för budgetåret 1943/44 icke torde böra inrättas flera befattningar i 11, 9 och 7 lönegraderna än som motsvarar högst en fjärdedel av hela det antal dylika befattningar som skola finnas vid fullt utbyggd organisation. Därest det emellertid skulle visa sig att ett större antal högre befattningar erfordras för att bereda skälig avlöning åt i domsagorna nu tjänstgörande biträden, som uppenbarligen äro väl kvalificerade för dylika tjänster, bör enligt utskottets uppfattning Kungl. Maj:t äga medgiva, att ytterligare något antal befattningar i nyssnämnda lönegrader inrättas.

Beträffande tillsättningen av häradshövdingämbeten har riksdagen vid behandlingen av 1942 års domsagoproposition uttalat, att sådana ämbeten borde utan undantag sökas hos Kungl. Maj:t och att sålunda hovrättsförslagen borde avskaffas. För att tillgodose syftet med dessa förslag vore det enligt riksdagens mening lämpligt, att Kungl. Maj:t innan ärendet avgjordes inhämtade yttranden från hovrätternas presidenter. Enligt det vid nu föreliggande proposition fogade förslaget till domsagostadga skulle hovrättsförslagen bibehållas. I de likalydande motionerna I: 254 och II: 364 har emellertid yrkats den ändring i förslaget, att ansökan om häradshövdingämbete skall göras direkt hos Kungl. Maj:t. Enligt utskottets mening ha tillräckliga skäl icke anförts för att riksdagen skulle frånträda sin i denna fråga intagna ståndpunkt. Med bifall till motionerna i denna del föreslår följaktligen utskottet att 2 § i förslaget till domsagostadga ändras i enlighet med riksdagens ovan återgivna uttalande.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag till domsagostadga skall hovrätten antaga

tingsnotarier och tingsnotarieaspiranter samt utnämna domsagobiträden. I motionerna I: 254 och II: 364 hemställes om sådana ändringar i förslaget, att ifrågavarande befattningshavare skola tillsättas av häradshövdingen. Då Kungl. Maj:ts förslag i dessa frågor överensstämmer med riksdagens vid behandlingen av 1942 års domsagoproposition fattade beslut, får utskottet avstyrka motionerna.

Uti 8 § i förslaget till domsagostadga omnämnes kunnighet i maskinskrivning och stenografi som merit vid ansökan om anställning såsom tingsnotarieaspirant. Det synes böra uppställas som framfördsmål, att såsom behörighetsvillkor för sådan anställning föreskrives färdighet i stenografi. Efter någon övergångstid synes detta krav böra fullt genomföras.

Vad i övrigt angår förslaget till domsagostadga vill utskottet till vad i 24 § stadgas därom, att domsagobiträde efter hovrättens förordnande skall äga på eget ansvar ombesörja upphandling av skrivmaterialier och dylikt, föreslå ett tillägg av innebörd, att åliggandet skall fullgöras i enlighet med av häradshövdingen meddelade anvisningar. Beträffande den i nämnda paragraf upptagna bestämmelsen, att häradshövdingen bör minst en gång i månaden granska domsagans räkenskaper samt inventera kassa och stämpelförråd, har med hänsyn till den arbetsbelastning för häradshövdingen som kontrollåtgärderna torde komma att innebära inom utskottet ifrågasatts hurvida icke den obligatoriska kontrollen skulle kunna inskränkas till minst en gång i kvartalet, men har utskottet funnit övervägande skäl tala för bestämmelsens bibehållande i föreslaget skick.

Enligt 42 § i förslaget till domsagostadga skulle kansli hållas öppet å påskafton, midsommarafton och julafton, som är inskrivningsdag. Då det synes olämpligt att hålla inskrivningsdag å nämnda högtidsaftnar, torde i stället för den föreslagna bestämmelsen böra i inskrivningskungörelsen införas ett stadgande av innebörd, att inskrivningsdag som skulle hållits å påskafton, midsommarafton eller julafton skall hållas å nästa söckendag.

I anslutning till vad riksdagen vid behandlingen av 1942 års domsagoproposition uttalat torde ått 44 § i nämnda förslag böra givas den lydelse, att häradshövding, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden annorlunda medgiver, skall vara bosatt å kansliorten.

Den omständigheten, att notariatiden skall förkortas från tre till två och ett halvt år, har föranlett, att i förslaget till domsagostadga upptagits vissa övergångsstadganden. Mot utformningen av dessa har utskottet intet att erinra. Det har varit ifrågasatt att såsom en övergång tjänstgöringstiden i domsaga skulle vara två år nio månader innan den slutligen nedsattes till två år sex månader. Såsom skäl härför har framhållits angelägenheten av att icke alltför många notarier på en gång slutade i domsagorna den 1 juli 1943 i följd av den förkortning av notariatiden som då inträdde, vilket bland annat skulle kunna medföra en alltför stark tillströmning till hovrätterna. Då emellertid hovrätterna icke äro skyldiga att mottaga flera aspiranter än som kunna beredas sysselsättning och de i Kungl. Maj:ts förslag till domsagostadga upptagna övergångsbestämmelserna medgiva att

notariatiden under en övergångstid utsträcker till tre år, finner utskottet den ifrågasatta övergångsbestämmelsen om en tjänstgöringstid av två år nio månader icke vara erforderlig.

Vad propositionen innehåller i de delar som ej ovan av utskottet berörts har ej givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

- A) att riksdagen måtte
- I) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag
- a) godkänna följande personalförteckning för hovrätterna:

Personalförteckning.

Befattning Lönegrad

Svea hovrätt.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
40 hovrättsråd	A 30
1 krigshovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 27
1 advokatfiskal	A 24
1 överkrigsfiskal	A 24
1 aktuarie	A 22
1 arkivarie	A 22
1 kamrerare	A 22
3 notarier	A 22
1 kontorist	A 9
1 förste expeditionsvakt	A 7
6 kanslibiträden	A 7
6 expeditionsvakter	A 5
6 kontorsbiträden	A 4
4 skrivbiträden	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

16 assessorer	Eo 29
20 fiskaler	Eo 22

Göta hovrätt.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
20 hovrättsråd	A 30

Sammanfatt stats- och första lagutskotts utlåtande nr 2.

Befattning	Lönegrad
1 sekreterare	A 27
1 advokatfiskal	A 24
1 aktuarie	A 22
2 notarier	A 22
1 förste expeditionsvakt	A 7
3 kanslibiträden	A 7
3 expeditionsvakter	A 5
3 kontorsbiträden	A 4
3 skrivbiträden	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre löne-
grad än 20.

8 assessorer	Eo 29
10 fiskaler	Eo 22

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
11 hovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
1 aktuarie	A 22
1 förste expeditionsvakt	A 7
1 kanslibitråde	A 7
1 expeditionsvakt	A 5
3 kontorsbiträden	A 4
1 skrivbiträde	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre löne-
grad än 20.

5 assessorer	Eo 29
6 fiskaler	Eo 22

Hovrätten för Övre Norrland.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
5 hovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
1 kanslibitråde	A 7
1 expeditionsvakt	A 5
1 kontorsbiträde	A 4

Befattning Lönegrad

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 assessorer Eo 29
 3 fiskaler Eo 22;

Anm. 1. I den mån så erfordras på grund av att hovrätternas befattningshavare tagas i anspråk för uppdrag utom hovrätterna må förordnas högst 45 assessorer utöver de i personalförteckningen angivna.

Anm. 2. För beredande av extra ordinarie anställning åt befattningshavare, som under minst tre år innehåft förordnande såsom sekreterare i domsaga eller tingssekreterare eller såsom vikarie för häradshövding eller tingsdomare, må hovrätt i den mån så erfordras, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, förordna extra ordinarie fiskaler utöver vad som angivits i personalförteckningen, dock högst intill det antal som motsvarar antalet extra ordinarie fiskaler vilka innehåva stadigvarande adjunktion för ledamöter med stadigvarande uppdrag utanför hovrätten.

b) fastställa följande avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

Svea hovrätt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	525,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	30,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	366,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	120,700
Summa kronor		1,043,000

Göta hovrätt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	249,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	14,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	183,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	58,100
Summa kronor		505,000

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	149,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,000

Sammansatt stats- och första lagutskotts utlåtande nr 2.

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	90,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	32,900
Summa kronor		280,000

Hovrätten för Övre Norrland.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	70,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	2,900
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	66,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	16,400
Summa kronor		156,000;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva anställande under budgetåret 1943/44 av en extra ledamot i hovrätten över Skåne och Blekinge utan hinder av att vederbörande anslagspost till icke-ordinarie personal därigenom överskrides;

d) till *Hovrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,984,000 kronor;

II) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

a) godkänna följande personalförteckning för häradsrätterna:

Personalförteckning.		Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
115 häradshövdingar	B	2
4 tingsdomare	A	29
3 särskilda inskrivningsdomare	A	29
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.		
7 tingsdomare	Eo	29
44 tingssekreterare	Eo	22;

b) fastställa följande avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,184,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,800

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,492,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 391,200
	<hr/> Summa kronor 5,070,000;

c) medgiva, att till häradshövding, som övergår å den nya avlöningsstaten, må vid ingången av juli månad 1943 utbetalas ett belopp av 375 kronor, motsvarande vad han skulle hava i sin befattning uppburit såsom lön för nämnda månad, om de ditillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande för honom, samt att kostnaderna härför må bestridas från den i avlöningsstaten för häradsrätterna upptagna anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän;

d) till *Häradsrätterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 5,070,000 kronor;

e) till *Häradsrätterna*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 410,000 kronor;

f) till *Häradsrätterna*: *Inlösen av vissa inventarier m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 175,000 kronor;

g) fastställa följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 161,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 9,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 116,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 30,600
	<hr/> Summa kronor 318,000;

h) bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva, att kostnad för s. k. särskild vattenrättsingenjör må från och med budgetåret 1943/44 bestridas från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, även om posten därigenom skulle överskridas;

i) till *Vattendomstolarna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 318,000 kronor;

j) till *Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 79,000 kronor;

B) att riksdagen i anledning av motionerna I: 253 och II: 363 måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att de kompetenskrav som uppställts för erhållande av assessors- och stadsnotarie-tjänst vid rådhusrätt måtte utsträckas att gälla jämväl rådmans-tjänst; samt

C) att motionerna I: 253 och II: 363 i vad de ej behandlats under B) här ovan ävensom motionerna I: 243 och 254 samt II: 356, 364 och 365 måtte anses besvarade genom vad utskottet i sitt utlåtande anfört och hemställt.

Stockholm den 1 juni 1943.

På sammansatt stats- och första lagutskotts vägnar:

ERNST ERIKSSON.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från statsutskottet: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Bernhard Nilsson*, *Gustaf Iwar Anderson*, *Åqvist* och *Hansson* i Rubbestad samt fru *Alvén*;

från första lagutskottet: herrar *Gärde*, *Schlyter*, *Siljeström*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund och *Ryberg*.

Reservation

av herr *Hansson* i Rubbestad.
